

XIX. évfolyam
4. szám
ROMALAP
2011. április
Ára: 300 Ft

5. EURÓPAI ROMA PLATFORM

5TH MEETING OF THE EUROPEAN ROMA PLATFORM

LD

„LUNGO DROM”

HOSSZÚ ÚT

ROMA VILÁGNAP

április 8.

1971. április 8-án ült össze az I. Roma Világkongresszus. A különböző cigány népcsoportokat képviselő jelenlévők elhatározták, hogy a jövőben folyamatosan együttműködnek, és a nemzetközi közéletben közösen lépnek fel. Döntés született a cigányság nemzeti jelképeiről: elfogadták a zászlót, a himnuszt és az Opre Roma! – „Fel, cigányok!” jelmondatot. Az esemény tiszteletére az ENSZ a Roma Kultúra Világnapjává nyilvánította április 8-át, a cigányság pedig legfontosabb „nemzeti” ünnepükként tartja számon.

A Roma Világnap alkalmából egy Indiában és a Balkánon élő népszokást élesztettek fel, illetve vettek át a világon szét-szórva élő roma közösségek: közösen egy közeli folyóhoz vagy patakhoz zárandokolnak, ahol énekszó és zene mellett koszorúkat, virágokat, virágszirmokat és úszó mécseseket bocsátanak a vízre.

A hazai cigány szervezetek általában valamilyen kulturális eseménnyel emlékeznek meg április 8-ról (folklor-műsor, kiállítás-megnyitó, író-olvasó találkozó stb.).

A nemzetközi cigányság nemzeté válási folyamatában jelentős esemény volt az I. Roma Világkongresszus, melyet néhány évenkénti rendszerességgel azóta is megrendeznek. A kongresszus a nemzetközi cigányság alulról jövő, demokratikus és autonóm kezdeményezése, mely egyben a cigányság legmagasabb szintű érdekképviselői testülete is. A szociális és politikai érdekképviselő mellett a kongresszus és testületei legfontosabb tevékenységi köre a roma kulturális autonómia alapelveinek megfogalmazása, feltételrendszerének kidolgozása. Mind a kongresszust és döntéseit, mind

pedig az általa életre hívott Nemzetközi Roma Szövetséget, mint végrehajtó testületet, az ENSZ és más nemzetközi szervezetek szuverénnek és legitimnek ismerik el.

Balázs János: Szurrealista kompozíció oltárasztallal

ROMA VILÁGKONGRESSZUSOK

London, 1971.

Az I. Roma Világkongresszusra 1971. április 8. és 12. között került sor. A szervezők India kormánya, és egyes pünkösd-karizmatikus cigány közösségek kezdeményezésére az Egyházak Világtanácsa voltak. A kongresszusra 23 országból érkeztek a küldöttek, és a cigányság történelmében a következő döntéseket hozták:

- A különböző cigány népcsoportok egymást kölcsönösen testvéreként fogadják el, és ugyanazon nemzet tagjainak tekintik magukat.
- A földön élő különböző néven ismert cigány népcsoportok közös elnevezése, nemzetük hivatalos elnevezése a roma.
- Elfogadták a romák nemzeti jelképeit, a zászlót, a himnuszt és a jelmondatot.

ROMA LAP
Megjelenik
havonta.

Megjelenik havonta az Országos Roma Önkormányzat támogatásával. Kiadja: az „Oktatási és Továbbképzési Központ” Alapítvány 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – Telefon: 06-56/420-110 – Fax: 06-56/514-331 – Levelezési cím: 5000 Szolnok, Aranka utca 3. – e-mail: oktatiasalapitvany@gmail.com – Internetcím: www.ldromalap.hu
A lapot szerkeszti a szerkesztőbizottság. – Tervezőszerkesztő: Gudmon András

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Címlapon: V. Európai Roma Platform

Nyomdai munkák: KARCAGI NYOMDA KFT.

Felelős vezetők: Márkusné Tankó Orsolya és Nagyné Tankó Tímea ügyvezető igazgatók

ISSN 1216-982X

Balázs János: Madarak

- Megfogalmazták a romani nyelv sztenderdizációjának szükségességét, addig is ideiglenes jelleggel a lovari dialektust fogadták el hivatalosnak.
- Elfogadásra került ideiglenesen az első cigány ábécé, azzal az állásfoglalással, hogy ki kell alakítani a romani írás végleges, általánosan alkalmazható formáját.

A kongresszuson létrehoztak öt bizottságot (szociális bizottság, gazdasági bizottság, porajmos bizottság /háborús bűnök kivizsgálásával és az áldozatok kárpótlásával foglalkozik/, kulturális bizottság és nyelvi bizottság), melyek a további, több évenként megrendezésre kerülő világkongresszusok között folyamatosan tevékenykednek.

A kongresszus tiszteletére az ENSZ április 8-át a **Roma kultúra világnapjává** nyilvánította.

Genf, 1978.

A **II. Roma Világkongresszuson** 26 ország 126 küldötte vett részt. Megalakították a Nemzetközi Roma Szövetséget (közismerten: IRU), mely a Világkongresszust és általa a világ teljes cigányságát hivatott képviselni az olyan nemzetközi szervezetekben mint az ENSZ, UNESCO és az EBESZ. Az említett szervezetek mellett az IRU-t elismeri az Egyházak Világszervezete és a Vatikán is. Április 16-át, Charlie Chaplin születésnapját kinevezik a **Roma Színészek Világnapjává**. (Chaplin anyai nagyanyja roma származású volt, valamint ő maga többször is nyilvánosan kiállt a romák jogai mellett.)

Göttingen, 1981.

A Németországban megrendezett **III. Roma Világkongresszuson** 28 ország több mint 600 küldötte és megfigyelője vett részt. Állásfoglalás született az indiai származás elismeréséről, valamint gyakorlati döntések születtek a porajmos kárpótlási ügyekben.

Serock, 1990.

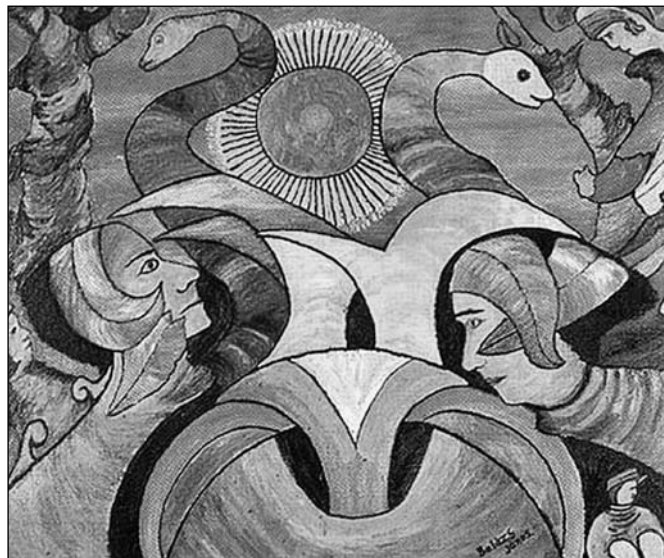
A lengyelországi **IV. Roma Világkongresszuson** 250 küldött vett részt. További lépések történtek a második világháborús kárpótlások ügyében, valamint feladatult tűzték ki egy roma enciklopédia összeállítását. Az 1971-es I. Roma Világkongresszus emlékére április 8-át hivatalosan is a cigányság nemzeti ünnepének kiáltották ki. Az IRU elnökének Rajko Djuricot választják meg.

Prága, 2000.

Az **V. Roma Világkongresszuson** Emil Šcukat, prágai roma jogászt, a cseh-szlovák rendszerváltás, az ún. „bársonyos forradalom” egyik vezéralakját választják meg az IRU elnökének.

Lanciano, 2004.

Az olaszországi **VI. Roma Világkongresszuson** 39 ország több mint 200 küldötte vett részt. Fő téma a nők, gyermekek és családok helyzete volt. Az IRU elnökének a lengyelországi Stanislaw Stankiewiczet választották meg.

Balázs János: A nap szerelmei

Zágráb, 2007.

A horvátországi **VII. Roma Világkongresszus** fő témái az egészségügy, lakhatás és más szociális témák voltak.

További információ:
http://en.wikipedia.org/wiki/World_Romani_Congress

A hónap hírei • A hónap hírei

ROMA GYEREKEKET TÁMOGATÓ OKTATÁSI PROGRAMOT INDÍT A REALTANODA FELCSÚTI SPORTISKOLA

Fotó: LD archívum

♣ Húsvétkor már negyedik alkalommal rendezték meg hat csapat, köztük a Real Madrid részvételével a Puskás Suzuki Kupa elnevezésű utánpótlás-labdarúgó-tornát Felcsúton és Székesfehérváron. A felcsúti Puskás Ferenc Labdarúgó Akadémián tartott sajtótájékoztatón azt is bejelentették, hogy a házigazda a Real Madrid Alapítvánnyal közösen a hátrányos helyzetű, részben roma gyerekeket támogató oktatási programot indít a RealTanoda Felcsúti Sportiskola az *Egyenlő Esélyekért* néven. A Puskás Akadémia és a Real Madrid Alapítvány között létrejött, Közép-Európában egyedülálló, hároméves megállapodás abban segít, hogy nagyszerű embereket neveljenek az intézményben, a program szeptemberben 112 hátrányos helyzetű diákkal kezdi meg a működését.

A SZINTIK ÉS ROMÁK MŰVÉSZETI GALÉRIÁJA NYITOTTA MEG KAPUIT BERLINBEN

♣ A világ legkülönbözőbb országaiban élő roma és szinti származású művészek galériája nyitotta meg kapuit Berlinben. A roma nyelven Kai Dikhas – „a látás helye” – az első németországi galéria, amely a tervek szerint különféle kiállítások keretében mutatja be a cigány népcsoportokhoz tartozó művészek munkáit. Ezzel egyidejűleg az első ilyen jellegű, a roma és szinti kisebbség művészetét bemutatni hivatott múzeum Nyugat-Európában. A galéria a roma származású katalán festő, *Lita Cabellut* munkáinak

bemutatásával nyílt meg. A szervezők az év végéig még két egyedi kiállítást terveznek, a téli hónapokban pedig egy csoportos kiállításra kerül sor.

A Kai Dikhas galéria művészeti vezetője, *Moritz Pankok* előzetes nyilatkozatában arra emlékeztetett, hogy a szintiket és romákat egész Európában rendkívül sok megkülönböztetés sújtotta. Szavai szerint a galéria a romák és szintik kortárs képzőművészetéről egészen más képet kíván bemutatni, mint az a fejekben él. Úgy ítélte meg, hogy a zenéhez képest a cigány kisebbség képzőművészetének bemutatásában nagy a lemaradás, noha az elmúlt években ezen a téren is nagy eredmények

születtek. A galéria – mint utalt rá – ezt a lemaradást kívánja bepótolni.

EGYHÁZI NEMZETKÖZI ROMAMŰHELY DEBRECENBEN

♣ Befejeződött Debrecenben a Romákkal való munka – kihívás az egyháznak és diakóniának elnevezésű nemzetközi műhely háromnapos programsorozata. A Nagyvárad központú Királyhágómelléki Református Egyházkerületben 2002-ben kezdődött az a gyermekmishió, amely a legelesettebb, legszegényebb helyi magyar cigányok gyerekeit karolta fel. Elsősorban délutáni iskolai programokat szerveztek minden oktatási napon

nekik, s azóta ezek között a nagyváradai magyar cigánygyerekek között már van gimnazista és zenei szakközépiskolás. A hasonló programok megismerése, az együttműködés megteremtése érdekében rendezte meg az egyházkerület tavaly ősszel Nagyváradon az első egyházi nemzetközi romaműhelyt, amelyen a helyiek mellett Szerbiából, Magyarországról, Bulgáriából és a németországi testvéregyházból vettek részt romakérdésekkel foglalkozó egyházi és civil szervezetek. E fórum folytatása volt a mostani debreceni, ahol egyebek mellett a romák magyarországi és európai jogi helyzetéről, oktatási tapasztalatairól, a romaprogramok támogatási lehetőségeiről cseréltek véleményt a résztvevők.

BARANYAI CIGÁNYOK TAVASZI FESZTIVÁLJA PÉCSETT

♣ A Baranyai Cigányok XIV. Tavaszi Fesztiválja kezdődött meg Pécsen; a programsorozat keretében többek között nemzetközi konferenciát rendeznek a roma diszkrimináció témájáról. Az idei kétnapos fesztivál az országos kézműves konferenciával indult. *Kosztics István*, a Pécsi Városi Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnöke elmondta: a cigányság számára ez azért fontos kérdés, hiszen több száz évig a kézművességből élt a közösség. „Ennek egyik ékes bizonyítéka, hogy az egyes mesterségek, mint például a kalányos, a lakatos, a kolompár a családnevekben a mai napig megtalálhatók” – hangsúlyozta. *Kosztics István* szerint, ha lenne megfelelő központi akarat, ezeket a

szakmákat fel lehetne eleveníteni a mai kor igényeinek megfelelően. Hozzáfűzte: ki kellene használni azokat a készségeket, amelyek a cigányokban rejlenek. A diszkrimináció ellenes nemzetközi konferencia kapcsán az elnök kiemelte: az ügy nemcsak helyben és Magyarországon fontos, hanem Európában is. A kérdésben szerb, bosnyák és horvát meghívottakkal cseréltek tapasztalatot a szakemberek a pécsi konferencián.

A fesztivál keretében Krisztus ábrázolás a kortárs magyar képzőművészetben címmel kiállítás nyílt a pécsi Rácz Aladár Közösségi Házban. A programsorozatot Békési Sándor újságíró Csillagkarco-

lat című kötetének bemutatója, valamint Pethes Mária költő részvételével irodalmi est zárta.

MÓDOSUL A KISEBBSÉGI TÖRVÉNY

❖ A közigazgatási tárca államtitkárának közlése szerint az idei év második felében elfogadhatja az Országgyűlés a kisebbségi törvény módosítását. **Szászfalvi László**, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkára kifejezte a magyar kormány elkötelezettségét az oktatás és a tehetséggondozás területén, valamint hangsúlyozta az oktatás és a nevelés egységének, harmóniájának

szükségességét. Kitért arra, hogy a kormány jogszabályban rögzítette a kisebbségek parlamenti képviselőit, az új alkotmányban pedig a kisebbségi jogok erősödni fognak. Közölte: a kormány készíti a kisebbségi törvény módosítását, amelyet ez év második felében fogadhat el az Országgyűlés.

Szólt arról, hogy módosulni fog a választási törvény is. Mint mondta, biztosítani kell, hogy csak a kisebbségi közösségek tagjai vegyenek részt a választási folyamatban, emellett pedig át kell tekinteni a választói névjegyzéket is. Az államtitkár szerint az „etnobilizmus” elleni fellépés kulcsa a jelölő szervezetek és a jelöltállítás szigorítása. Elmondta, hogy a megújult választási törvényben azt látná szívesen:

azokon a településeken, ahol a kisebbségek többségben vannak, ott a kisebbségi önkormányzatok át tudjanak alakulni települési önkormányzatokká.

JÓTÉKONYSÁGI GÁLA KONCERTET ADTAK A HAZAI CIGÁNY KULTÚRA JELES KÉPVISELŐI

❖ *Tehetséges fiatal cigány-primások, világhírű cigányzenekarok, énekesek és táncosok lépnek színpadra a fővárosban a **Cigányvarázs – Tavaszi hangok** című jótékonysági gálaesten, amelynek célja a hazai cigány kultúra és művészet sokszínűségének bemutatása mellett a vörösiszap-károsultak közé tartozó két család megsegítése. A budapesti Stefánia Kulturális Központban mássok között a Józsefvárosi cigányzenekar, a Raj Nemzeti Cigányegyüttes, Jónás Judit színművésznő, az Ifjabb Szakcsi Lakatos Béla Jazz Trió, a Sukár Cigány Táncegyüttes és Ifjabb Suki András zongoraművész lépett színpadra az este hét órakor kezdődő koncerten.*

A rendezvény a Magyarországon élő cigányság és a többségi társadalom békés együttélésének és örömben, illetve bajban való összetartásának fontosságára kívánta felhívni a figyelmet. A belépés ingyenes volt, és a műsor ideje alatt összegyűjtött adományok egészét a két rászoruló család között osztják meg. Az est fővédnöke **Tarlós István**, Budapest főpolgármestere. A koncert vágott változatát a Duna Televízió nézhetik majd meg az érdeklődők.

Összeállítottuk:
az MTI, a Romnet,
az orbanviktor.hu
hírei alapján.

EGY ROMA TELEP MEGLÁTOGATÁSÁT IS LEHETŐVÉ TENNÉK A MAGAS TÁTRA LÁTOGATÓINAK

szemükkel győződhetnének meg arról, milyen az élet a kelet-szlovákiai roma telepeken, amelyek általában a falvak szélén terülnek el. A helyi romák pedig lehetőséget kapnának arra, hogy bemutathassák szokásaikat, táncaikat, énekeiket, eladhassák kézműves termékeiket, tehát keresethez jutnának.

Bírákói szerint az ötlet lealacsonyítja a roma közösséget, pusztá kiállítási tárggyá teszi őket. Az érintett romák azonban nem így látják, az ötlet tetszik nekik. „Gyermekeink szívesen táncolnak, és tudnak is táncolni, mert sokan jártak különféle táncsoportokba. Mi egyetértünk a polgármesterrel, kezdeményezését jó dolognak tartjuk” – mondta Anton Oracko, az egyik helyi roma. Néhány vállalkozó is a polgármester mellé állt. „Ez kedvező hatással lehetne a roma közösségekre és növelhetné a közvélemény tájékozottságát is a romákról. Számos ember ugyanis eddig csak a televízióban látott igazi romát” – fejtette ki álláspontját Sylvia Hrusková, a kakaslomnici Black Stork golfpálya igazgatója.

❖ *A helyi roma telep meglátogatására szeretné meghívni a turistákat és az érdeklődőket a tátraaljai Kakaslomnic település polgármestere: a történelmi Késmárkhoz közeli falucska vezetője szerint ez az új és feltehetően érdekes célpont nemcsak a Magas Tatra-régió idegenforgalmát színesítené, hanem konkrét segítséget nyújtana a romáknak is. Petr Duda úgy gondolja, hogy a látogatók így saját*

A hónap hírei • A hónap hírei

V. Európai Roma Platform

Az európai roma szakpolitika az egyik meghatározó állomása a 2011. április 7–8-án megrendezésre kerülő V. Európai Roma Platform, ahol bemutatták az Európai Bizottság által elfogadott, az európai roma keretstratégiáról szóló javaslatot. A Platform ülésén a tagállamok és az uniós intézmények képviselői mellett nemzetközi szervezetek és civil szervezetek is képviseltették magukat.

A magyar elnökség kiemelt céljai között tartja számon egy keretstratégia kialakítását, amely közös alapelveket rögzít az uniós tagállamok romaintegrációs stratégiái számára. Ennek kidolgozásában fontos állomás az V. Európai Roma Platform ülése. A vita megállapításai ugyanis helyet kapnak a foglalkoztatási és szociális ügyi miniszterek május 19-i tanácsülésén elfogadni tervezett záródokumentumban, amely többek közt azt is tartalmazza, hogy a tagállamok hogyan látják megvalósíthatónak a keretstratégiát.

Április 7-én a Millenáris Teátrumban egy gálaműsor teremtette meg az ünnepi keretet a másnapi szakmai tanácskozáshoz. A Platform másnapi szakmai programjának a Néprajzi Múzeum adott helyet.

„Nagyon sok figyelemre méltó ötletet és gondolatot volt szerencsém hallani az ehhez hasonló megbeszéléseken” – kezdte beszédét a magyar kormányfő az 5. Európai Roma Platform nyitóestjén, a romák társadalomba történő integrációjával kapcsolatban. A miniszterelnök úgy vélte, ezen a téren mind az Unió, mind a tagállamok erőfeszítései a legjobb szándék ellenére is célt tévesztettek eddig. A magyar elnökség arra vállalkozott, hogy tudatosítsa

Európában a romaintegráció problémáját, és szavak helyett tettekkel mutassa meg, hogy összefogva sokkal közelebb juthatunk a megoldáshoz – mondta **Orbán Viktor** miniszterelnök.

zelíthető meg, egyrészt etnikai oldalról, másrészt a mélyszegénység és az ezzel társuló munkanélküliség felől – mondta a miniszterelnök. A kormányfő szerint elviselhetetlen, hogy a nyu-

peké” – emelte ki a miniszterelnök.

Balog Zoltán társadalmi felzárkóztatásért felelős államtitkár az európai roma-szervezetek támogatását is kérte ahhoz, hogy a Bizott-

„Most a tettek ideje jött el, erre vállalkozott a soros magyar elnökség” – hangsúlyozta a kormányfő. Szerinte minden tagállam tudja, hogy a probléma hatalmas, ugyanakkor néhány ország, különösen a régi tagállamok nem ismerik és nem értik azt teljes egészében. „A cigányság felzárkóztatásának kérdése azonban nem egy, sőt nem is néhány tagország problémája. Minden tekintetben közös problémává vált. Elsődleges feladatunk, hogy ezt mindenki tudatosítsuk.”

Az európai roma lakosság integrációja két oldalról kö-

gati civilizáció bölcsőjében élnek emberek, akiknek életviszonyai sokkal közelebb állnak más, lényegesen gyengébb gazdasági teljesítménnyel bíró országokéhoz, mint saját szomszédaikéhoz. Ezek az emberek és gyermekeik rendkívül hiányoznak az amúgy is problémával küszködő gazdaságoknak. A társadalom fenntartásához „hiányzó gyermekek itt vannak a határainkon belül. Azonos nyelvet beszélnek velünk, és ugyanúgy hívják az Istent, kultúrájuk sokkal közelebb áll a miénkhez, mint más bevándorló né-

ság által bemutatott keretdokumentum mögé a tagállamok is felsorakozzanak. „Segítsenek abban, hogy a kormányok is akarják a romák integrációját. A többség elutasítása mellett ugyanis nem lehet sikeres a befogadás” – hívta fel a figyelmet az államtitkár. Balog véleménye szerint a Bizottság egy „bátor, merész, már-már provokatív dokumentumot” tett le az asztalra. Mint az államtitkár hangsúlyozta, a keretstratégia négy célterülete az oktatás, a foglalkoztatás, az egészségügy és a lakhatás. Szerinte az a meg-

Viviane Reding, Balog Zoltán, Farkas Flórián

felelő megközelítés, ha először munkahelyeket, minőségi oktatást, megfelelő egészségügyet és lakhatást teremt az ország, és közben odafigyel arra, hogy ebből a romák is szegregációmentesen részesüljenek.

Viviane Reding, az Európai Bizottság jogértvényesülésért, alapvető jogokért és uniós polgárságért felelős tagja a Bizottság által április 5-én bemutatott tagállami romaintegrációs stratégiák európai keretrendszerét minden várakozást felülmúlónak nevezte, mint fogalmazott „ezzel új jövő indul”. Rámutatott arra, hogy európai szinten már jóval korábban megszülettek azok a jogszabályok, amelyek a probléma etnikai oldalát kezelik, „ezeknek csak a betartatását kell biztosítani” – mondta, hozzátéve: „a szociális és gazdasági kirekesztés ellen azonban nincsenek eszközök a kezünkben”. Ezért van szükség a romaintegrációs keretstratégiára. Mint fogalmazott, annak megakadályozása, hogy a Bizottság kemény javaslata felvizeződjön, a roma civil szervezetek feladata, felelőssége. „Nagyon jó és nagyon erős dokumentum. Önökön múlik, hogy ez így marad-e vagy felhígul” – intézte szavait Reding a jelen lévő cigányszervezetek képviselőihez. Kiemelte, a következő három hónapban az elnökség feladata az lesz,

hogy a Tanácsban a 27 tagállam foglalkoztatási és szociális ügyekért felelős minisztereivel, a pénzügyminiszterekkel, az oktatási és ifjúsági, valamint az európai ügyekért felelős miniszterekkel is megvitassák a Bizottság javaslatát, hogy az állam- és kormányfők júni-

usi ülésükön szavazhassanak róla. Reding köszönetet mondott a magyar elnökségnek azért, hogy zászlajára tűzte a romastratégia kialakítását. Kiemelte, bár egyes tagállamok nem ismerik el, hogy a területükön van roma népesség, a Bizottság vizsgálata kimutatta, hogy mindenhol élnek romák. „Minden tagállamnak ki kell dolgoznia az integrációs stratégiáját” – hangsúlyozta ennek kapcsán a biztos. Reding kiemelte, hogy a stratégia sikeréhez szükség van megfelelő ellenőrzési

mechanizmusokra, így az uniós Alapjogi Ügynökség jelentős szerepet tölt majd be a monitoringrendszerben, többek között feladata lesz, hogy a romák helyzetéről átfogó, egész Európára kiterjedő felmérések álljanak a Bizottság rendelkezésére. „Ha van uniós jogszabály, ezek megsértése esetén a Bizottság a Bíróság elé cíválja a tagállamokat” – emelte ki a biztos.

Az eseményen résztvevő magyar kormányzati szereplők példaértékűnek nevezték az Európában egyedülálló magyarországi kisebbségi képviseleti rendszert, amelyben jelenleg is hatezer megválasztott roma képviselő dolgozik a cigányságért. **Navracsics Tibor** közigazgatási és igazságügyi miniszter kiemelte, „2004 óta

saját kisebbségi önkormányzatai mellett – legyenek a cigány közösség által megválasztott képviselők a döntésmechanizmus minden szintjén, azaz az Európai Parlamentben, a magyar parlamentben, a megyei közgyűlésekben és a helyi önkormányzatokban egyaránt. Ezt a képviseleti rendszert alapozta meg a Fidesz és a Lungo Drom által 2001 évben aláírt együttműködési megállapodás.

Andor László foglalkoztatási, szociális ügyekért és társadalmi összetartozásért felelős uniós biztos a keretstratégia kialakításával összefüggésben hangsúlyozta, hogy annak működéséhez forrást is kell biztosítani. A finanszírozás módját mind a jelenlegi mind a következő többéves költségvetési ke-

mi adjuk az Európai Parlament első roma képviselőjét, aki jelentésteveje és kidolgozója a stratégiának”, utalva **Járóka Liviára**. Az európai parlamenti képviselő jegyzi ugyanis azt a jelentést, amelyben az európai honatyák egységes európai romaintegrációs stratégiát sürgetnek, és amelyet az EP közel 90%-os százalékos támogatással fogadott el.

Farkas Flórián, az Országos Roma Önkormányzat elnöke többek között kiemelte, a stratégia sikeres végrehajtásának garanciája, hogy – a

retben ki fogják dolgozni – mondta. „Speciális javaslatokat teszünk a strukturális alapokra vonatkozóan” – hangsúlyozta a biztos, utalva arra, hogy a romaintegrációra elkülönített források jelenleg 70 százalékban kihasználatlanul maradnak. A biztos ugyanakkor kiemelte: „először a politikai akaratba kell befektetni, és csak ezt követően a pénzüsszegek jobb felhasználásába”.

Fotók:
Botár Gergely, Fazekas István,
Horváth Ernő (eu2011.hu)

A nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszer

Az Európai Unió tagállamaiban ma mintegy 10–12 millió roma él, ők alkotják Európa legnagyobb etnikai kisebbségét. Nagy részüket társadalmi kirekesztés, diszkrimináció, szegregáció és mélyszegénység sújtja. A cél, hogy az Európai Tanács júniusi ülésén a tagállamok elfogadják a tagállami romaintegrációs stratégiák európai keretrendszerét, azaz az európai romastratégiát. A keretstratégia lesz az egységes európai romapolitika alapköve, amelyhez igazodva a tagállamok saját, romaintegrációs stratégiájukat is kidolgozzák a jövőben. Az alábbiakban a keretrendszer egyes elemeit mutatjuk be röviden.

**A romák helyzetének javítása:
társadalmi és gazdasági
szükségsszerűség az Unió
és tagállamai számára**

Az Európában élő körülbelül 10–12 millió roma közül sokan naponta szembesülnek az előítéletekkel, a tolerancia hiányával, a hátrányos megkülönböztetéssel és a társadalmi kirekesztéssel. Peremre szorulva, nagyon rossz társadalmi-gazdasági körülmények között élnek. A romákkal folytatott aktív párbeszéd során határozott fellépésre van szükség nemzeti és uniós szinten egyaránt. Míg az elsődleges felelősség e fellépés tekintetében a hatóságokra hárul, a kihívás továbbra is fennáll, mivel a romák társadalmi és gazdasági integrációja kétirányú folyamat, amely megköveteli úgy a többség, mint a roma közösségek tagjai gondolkodásának megváltoztatását a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a romákat ne érje hátrányos megkülönböztetés, a többi uniós polgárral egyenlő elbánásban részesüljenek, és az Európai Unió alapjogi chartájában foglaltaknak megfelelően valamennyi alapvető jog egyenlő

módon legyen számukra biztosítva. Ezenfelül lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy a szegénység generációk közötti átadásának ördögi köre megszűnjön.

Kiemelkedően fontos befektetni a roma gyermekek oktatásába annak érdekében, hogy később sikeresen el tudjanak helyezkedni a munkaerőpiacon. A roma emberek integrációja nemcsak társadalmi előnyökkel jár, a gazdasági előnyöket nemcsak ők, hanem azon közösségek is élvezni fogják, amelyeknek tagjai. A romák teljes körű munkaerőpiaci integrációja [...] gazdasági előnyökkel járhat. Növelné a gazdasági termelékenységet, csökkentené az állam által fizetett szociális támogatás összegét és növelné a jövedelemadóból származó bevételeket, ha a romák nagyobb mértékben lennének jelen a munkaerőpiacon.

A romák integrációjával járó ezen fontos gazdasági és pénzügyi hatások elősegíthetnek egy olyan légkör kialakulását az általános népesség körében, amely elfogadóbb a romákkal szemben, és ezzel elősegíti az ő zökkenőmentes integrációjukat azokba a közösségekbe, amelyeknek részei. A romák gazdasági integrációja hozzájárul a társadalmi kohézióhoz és az alapvető jogok – ideértve a kisebbségekhez tartozók jogainak – nagyobb mértékű tiszteletben tartásához, valamint segíti a faji származáson, bőrszínen, etnikai, társadalmi vagy kisebbségi hovatartozáson alapuló hátrányos megkülönböztetés megszüntetését.

Ezen uniós keretrendszer kézzelfogható változtatást szeretne elérni a roma emberek életében. Uniós választ kínál a jelenlegi helyzetre, amely azonban

nem helyettesíti a tagállamok elsődleges felelősségét ez ügyben. Ezen uniós keretrendszerben az Európai Bizottság ösztönzi a tagállamokat arra, hogy – a területükön élő roma népesség nagyságával arányosan, és figyelembe véve a különböző kiindulási helyzetüket – fogadják el, illetve fejlesszék tovább a romák integrációjának átfogó megközelítését, és tegyék magukévá a célokat.

**A célzott megközelítés
szükségessége:
a nemzeti romaintegrációs
stratégiák uniós
keretrendszere**

A romák integrációja terén történő jelentős előrelépés érdekében ma elengedhetetlen, hogy [...] a nemzeti, regionális és helyi integrációs politikák **egyértelműen és specifikusan összpontosítsanak a romákra**, és a romák szükségleteivel **konkrét intézkedések** révén foglalkozzanak annak érdekében, hogy megelőzzék és kompenzálják azokat a hátrányokat, amelyekkel ők kénytelenek szembenézni. Annak biztosítása érdekében, hogy a tagállamokban a

szakpolitikák hatékonyan működjenek, a Bizottság javasolja, hogy a **nemzeti romaintegrációs stratégiákat a roma integrációra vonatkozó uniós célkitűzéseknek** megfelelően alakítsák ki, illetve amennyiben e stratégiák már léteznek, azokat azoknak megfelelően módosítsák, és hogy e célkitűzéseket megfelelő (nemzeti, uniós vagy egyéb) finanszírozással és célzott fellépésekkel közelítsék meg. A Bizottság megoldásokat kínál az uniós finanszírozás hatékonyabb felhasználását jelenleg gátló tényezőkre, valamint a romák helyzetével kapcsolatos konkrét eredmények érdekében lefekteti egy **szilárd ellenőrző rendszer** alapjait.

Az Uniós törekvések kifejezése: a roma integráció céljai

A roma integrációra vonatkozó uniós célkitűzéseknek – a roma népesség nagyságával arányosan – **négy fontos területet** kell lefednie: az oktatáshoz való hozzáférés, foglalkoztatás, egészségügyi ellátás és lakhatás.

Az oktatáshoz való hozzáférés: Biztosítani kell, hogy valamennyi roma gyermek legalább az általános iskolát befejezze.

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a roma gyermekek hozzáférjenek a minőségi oktatáshoz, és ne érje őket hátrányos megkülönböztetés, illetve ne különítsék el őket, függetlenül attól, hogy vándorló életmódot folytatnak-e vagy sem. A tagállamoknak legalább az általános iskola befejezését biztosítaniuk kell. Szélesíteniük kell a hozzáférést a minőségi koragyermekkori neveléshez és gondozáshoz, és csökkenteniük kell a középiskolát idő előtt elhagyók számát az Európa 2020 stra-

tégiának megfelelően. A roma fiatalokat erőteljesen ösztönözni kell arra, hogy a középfokú és felsőoktatásban is részt vegyenek.

A munkavállaláshoz való hozzáférés: A romák és a népesség többi része között fennálló foglalkoztatási különbségek csökkentése

Emiatt a tagállamoknak a romák számára megkülönböztetésmentes alapon teljes hozzáférést kell biztosítaniuk a szakképzéshez, a munkaerőpiachoz, valamint az önfoglalkoztatási eszközökhöz és kezdeményezésekhez. Ösztönözni kell a mikrohitelhez való hozzáférést. A közszférában megfelelő figyelmet kell fordítani arra, hogy szakképzett, roma származású köztisztviselőket alkalmazzanak. Az Állami Foglalkoztatási Szolgálat felkarolhatja a romákat személyre szóló szolgáltatások és közvetítés biztosításával. Ez segítené vonzóvá tenni a munkaerőpiacot a romák számára, növelve így a foglalkoztatási rátát.

Egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés: A romák és a népesség többi részének egészségügyi állapota közötti eltérések csökkentése

A tagállamoknak ezért a lakosság többi részéhez hasonlóan a romák számára is hasonló szinten és hasonló feltételek mellett kell biztosítaniuk a minőségi egészségügyi ellátáshoz (különösen a gyermekek és a nők esetében), valamint a megelőző szolgáltatásokhoz és a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférést. Ahol lehetséges, a képzett romákat be kell vonni azokba az egészségügyi programokba, amelyek az ő közösségüket célozzák meg.

A lakhatáshoz és az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés: A lakhatáshoz és közműszolgáltatásokhoz (ivóvíz-szolgáltatás, villamos energia és földgáz) való hozzáféréssel rendelke-

ző romák és a lakosság többi része közötti arány kiegyenlítése

A tagállamoknak ezért elő kell segíteniük a lakhatáshoz, és ezen belül a szociális lakásokhoz való megkülönböztetésmentes hozzáférést. A lakhatásra irányuló fellépéseknek bele kell épülniük az integrált megközelítésbe, amely különösen magában foglalja az oktatásra, az egészségügyre, a népjólétre, a foglalkoztatásra és a biztonságra, valamint az elkülönítés megszüntetésére irányuló intézkedéseket. A tagállamoknak foglalkozniuk kell a nomád életmódot folytató romák konkrét szükségleteivel is (például megfelelő táborhelyeket kell biztosítaniuk a nomád életmódú romák számára). A regionális és a helyi hatóságok bevonásával aktívan fel kell lépniük célzott programok révén.

A nemzeti romaintegrációs stratégiák: a tagállamok egyértelmű politikai kötelezettségvállalása

A tagállamok nemzeti stratégiáinak olyan célzott megközelítést kell megcéloznuk, amely – a romák társadalmi befogadásának közös alapelveivel összhangban – aktívan hozzájárul a romák többségi társadalomba való integrációjához és az esetleg fennálló elkülönítés megszüntetéséhez. Illeszkedniük kell, és hozzá kell járulniuk az Európa 2020 stratégia szélesebb keretéhez, és ezért **összhangban kell lenniük a nemzeti reformprogramokkal**.

A nemzeti romaintegrációs stratégiák kialakításakor a tagállamoknak a következő megközelítéseket kell szem előtt tartaniuk:

A romák integrációja tekintetében elérhető nemzeti szintű célokat kell meg-

határozni annak érdekében, hogy a köztük és a népesség többi része közt fennálló különbségeket áthidalják. E célkitűzéseknek ki kell terjedniük legalább a roma integrációval kapcsolatos négy uniós célra, amelyek az oktatást, a foglalkoztatást, az egészségügyet és a lakhatást érintik.

Azonosítani kell adott esetben a **hátrányos helyzetű mikrorégiókat vagy szegregált környékeket**, ahol a közösségek a leghátrányosabb helyzetben vannak, felhasználva a már rendelkezésre álló társadalmi-gazdasági és területi mutatókat (pl. nagyon alacsony iskolázottság, hosszú távú munkanélküliség, stb.).

A **nemzeti költségvetésekből kellő finanszírozást** kell biztosítani, amely adott esetben kiegészíthető nemzetközi és uniós finanszírozással.

Erős ellenőrzési módszereket kell bevonni a roma integrációs fellépések hatásainak értékeléséhez, és egy felülvizsgálati mechanizmust a stratégia kiigazításához.

A stratégiák megtervezését, végrehajtását és ellenőrzését a **roma civil társadalommal, a regionális és helyi hatóságokkal folytatott szoros együttműködésben és folyamatos párbeszéd révén** kell megvalósítani.

Ki kell jelölniük a **nemzeti romaintegrációs stratégiák azon nemzeti kapcsolattartó pontjait**, akik felhatalmazást kapnak a stratégia kidolgozásának és végrehajtásának koordinálására, illetve adott esetben arra, hogy a meglévő közigazgatási szerkezetre támaszkodjanak.

A tagállamoknak el kell készíteniük, illetve felül kell vizsgálniuk a romák integrációját célzó nemzeti stratégiájukat, és azt 2011. december végéig be kell nyújtaniuk a Bizottság-

nak. 2012 tavaszán, a roma platform éves ülését megelőzően a Bizottság értékelte a nemzeti stratégiákat, és a fejlődésről jelentést tesz az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak.

Konkrét eredmények a roma emberek számára

Mivel a nemzeti romaintegrációs stratégiáknak a 2011–2020 közötti időszakot kell lefedniük, fontos, hogy a lehető legjobban aknázzák ki az új többéves pénzügyi keret alapján rendelkezésre álló finanszírozást. A többéves pénzügyi keret meghatározza, milyen módon fogja a jövőbeli uniós költségvetés támogatni az Európa 2020 célkitűzéseit. Fontos lesz biztosítani, hogy a társadalmi integráció és a szegénység elleni küzdelem terén felhasználható különböző alapok befektetési prioritásai támogassák a nemzeti reformprogramok és a nemzeti romaintegrációs stratégiák végrehajtását. Meg kell határozniuk a hatékony és célorientált támogatás szükséges előfeltételeit, a jobb értékelés révén is.

Ezenfelül vizsgálni fogják, van-e lehetőség pozitív ösztönzők használatára az egyenlőtlenségek rendezése érdekében. Ugyanakkor az eljárásoknak a program alkalmazásának érdekében történő egyszerűsítése egyike lesz azoknak a fő szempontoknak, amelyeket a Bizottság figyelembe vesz a jövőbeli javaslatok előkészítésekor. Mindez különös jelentőséggel bír a romák szükségleteivel foglalkozó projektek esetében.

A romák integrációjának elősegítése az EU-n kívül: a bővítésben érintett országok konkrét helyzete

A bővítésben érintett országokban élő romák több uni-

ós tagállamban élő társaikéhoz hasonló vagy még súlyosabb problémákkal szembesülnek. A Bizottság elkötelezetten segíti – regionális és nemzeti szinten – ezen országok erőfeszítéseit, amelyek a romák társadalmi és gazdasági integrációjának javítására irányulnak a következők révén:

- az előcsatlakozási támogatási eszköz keretében zajló támogatásnyújtás javítása egy stratégiai és eredményorientált nemzeti és több kedvezményezettre irányuló programozás érdekében, amely a társadalmi fejlődés ágazati szintű megközelítésére összpontosít
- a civil társadalom részvételének megerősítése a romák képviselőivel folytatott intézményesített párbeszéd ösztönzése révén
- az egyes országok által a romák gazdasági és társadalmi helyzete terén tett előrelépések szoros figyelemmel kísérése és a következtetések éves előterjesztése

A civil társadalom támogatása: a romák befogadásának európai platformja által betöltött szerep megszilárdítása

A platform révén az érintett feleknek, különösen a roma közösségek képviselőinek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy szerepet vállaljanak a nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszerében. A megerősített platform támogatást nyújthat a tagállamoknak

ahhoz, hogy a bevált gyakorlatok cseréje és a roma integráció elősegítése terén tapasztalattal rendelkező nemzeti szervezettek megközelítéseiről folytatott párbeszéd révén megfelelő politikai válaszokat adhassanak.

A haladás mérése: egy szilárd ellenőrzési rendszer létrehozása

Szükséges egyértelmű referenciaértékekkel rendelkező, **szilárd ellenőrzési rendszer** bevezetése, amely biztosítja, hogy a kézzelfogható eredményeket mérjük, hogy a roma integráció számára előírányzott pénzügyi összegek eljutnak a végső kedvezményezettekhez, hogy előrelépés történjen a roma integráció uniós célkitűzéseinek elérése felé, és hogy a nemzeti romaintegrációs stratégiákat végrehajtsák.

A Bizottság **évente jelentést tesz az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak** a romák integrációja terén a tagállamok által tett előrelépésről, valamint a célok eléréséről. A hosszú távú adatgyűjtés érdekében első lépésként a Bizottság támogatni fogja a nemzeti statisztikai hivatalok és az Eurostat együttműködését, hogy azonosítani tudja azokat a módszereket, amelyekkel feltérképezhetők az EU legkevesbé fejlett mikrorégiói, ahol a leginkább peremre szorult csoportok, különösen a romák élnek. Az adatgyűjtés területi megközelítése közvetlen jelentőséggel bír a romákat sújtó szegénység és kirekesztés megszüntetése szempontjából. Ezenfelül az Alapjogi Ügynökségnek együtt kell működnie a tagállamoknak annak érdekében, hogy ellenőrző módszereket dolgozzanak ki, ame-

lyek összehasonlító elemzést készítenek a romák helyzetéről egész Európában.

Következtetés: a helyzetnek 10 éven belül meg kell változnia

A nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszerre lehetőséget kínál arra, hogy valamennyi – uniós, nemzeti és regionális – szinten minden érintett fél, köztük a romák bevonásával egyesítsük erőnket, az Európát érintő egyik legkomolyabb társadalmi kihívás, az a romák kirekesztésének megszüntetése érdekében. E keretrendszer kiegészíti a megkülönböztetésmentesség, az alapvető jogok, a személyek szabad mozgása és a gyermekek jogai terén már meglévő uniós jogszabályokat és szakpolitikákat. A keretrendszer meghatározza a roma integráció uniós szintű, nemzeti, regionális és helyi szinten elérendő céljait. Ezen ambiciózus célok csak akkor érhetők el, ha a tagállamok, valamint a nemzeti, regionális és helyi hatóságok a roma civil társadalmi szervezetek bevonásával egyértelműen elkötelezik magukat.

A Bizottság felkéri az Európai Parlamentet, az Európa Tanácsot, a Tanácsot, a Régiók Bizottságát és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságot, hogy hagyják jóvá a nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszerét. Egy évtizeden át az uniós intézmények rendszeresen javasolták a tagállamok és tagjelölt országok számára a romák társadalmi és gazdasági integrációjának javítását. Eljött az idő, hogy a jó szándékot konkrét tettek kövessék.

A teljes dokumentum megtekinthető:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0173:FIN:HU:PDF>

Összeállította: Marsi Edit

Fotó: Jacques Denier, Európai Parlament

Roma Világnap a rasszista erőszak ellen

A Roma Világnap kapcsán 2011. április 8-án az Amnesty International szervezésében és számos civil szervezet részvételével a Gödör Klubban interaktív workshop-ok, kerekasztalbeszélések, a Szilvási Gypsy Band koncertje, valamint számos egyéb program került megrendezésre.

A rendezvény keretében megvalósított, gimnazistákhoz szóló interaktív workshop, emberi jogi képzési műhely keretében a fő téma volt a roma közösségek és a romák helyzete Magyarországon. A műhely keretében ugyanakkor fókuszban a diszkrimináció és a rasszizmus különböző formáinak feltérképezése, megbeszélése állt.

A rasszizmus nyomtatásban/adásban címmel újság-

írókkal beszélgettek, melynek fő témája a média szerepe a rasszista közbeszéd terjedésében és visszaszorításában volt. Olyan témákról volt szó, mint:

- rasszista erőszak / gyűlölet-bűncselekmények / etnikai konfliktusok bemutatása a médiában
- rasszista retorika (illetve annak visszaszorítása) a médiában

- mire figyel föl a média? miről lehet/kell tudósítani és miről nem?
- létezik-e objektivitás / „kiegyensúlyozott” tudósítás ebben a kérdésben?
- hogyan tudósít a média az etnikai feszültségek különböző formáiról (oktatásban, munkaerőpiacon, egészségügyi ellátásban)?
- mi az etikus újságírói magatartás az áldozatok felé?
- célközönség: szeretnénk, ha minél több újságíró, médiamunkás, blogger és média / kommunikáció szakos hallgatót elhívni, illetve az újságolvasó / tévéző / rádióhallgató / internetező nagyközönséget

A beszélgetésben résztvevő sajtó: Roma Sajtóközpont, Független Média-központ, Humana, Index, RTL Klub, MTV, Heti Válasz.

A rasszizmus és gyűlölet-bűncselekmény: hogy érint minket? című kerekasztal beszélgetésen az aktivistákon és érintetteken túl részt vettek a NEKI, Amnesty International Magyarország, TASZ, Magyar Helsinki Bizottság képviselői. A kerekasztal beszélgetés főbb témái voltak:

- a rasszista indítékú és a gyűlölet-bűncselekmé-

nyek hatása az egyénre, az adott közösségre, és a szélesebb társadalomra – ennek megbeszélése a romákat érő erőszak, és a jelenleg ezzel kapcsolatos aktuális események és viták fényében

- a gyűlölet-bűncselekmény és a rasszista erőszak fogalma – jogi, valamint társadalmi értelmezése, illetve biztonságpolitikai megközelítése
- hogy lehet a rasszista erőszak ellen tenni? Kinek mi a szerepe ebben (hatóságok / civil szervezetek / társadalom)?

A beszélgetésekkel párhuzamosan kisfilm vetítések zajlottak, gyűlölet-bűncselekménnyel, rasszista erőszakkal, illetve a romákat érő hátrányos megkülönböztetés témában. A kialakított fotósarok lehetőséget adott a résztvevőknek, hogy magukról fényképes anti-rasszista üzenetet készíthessenek, amelyet a végén a szervezők egy óriási poszterre állítanak össze. A rendezvény keretében továbbá csatlakozni lehetett „A Te leveden is múlik” kampányhoz. A programon résztvevők anti-diszkriminációs kvízzjátékokon tesztelheték tudásukat és emberi jogi tárlatot tekinthettek meg.

Fókuszban a roma nők

A Magyar Női Érdekvégyesítő Szövetség és az Európai Női Lobbi „Fókuszban a roma nők” címmel nemzetközi konferenciát szervezett 2011. április 7-én, a budapesti Kesztyűgyár Közösségi Házban.

A konferencia céljai felhívni a figyelmet arra, hogy a társadalmi nemek egyenlőségének kérdése és a roma nők sajátos igényei a 2011 júniusában kihirdetendő Európai Roma Stratégia megvalósítása során mindvégig a középpontban legyenek, valamint feltárni a közép- és kelet-európai roma nőket és gyermeklányokat érintő főbb témákat, s ezek megvitatására platformot biztosítani a magyar és európai szintű döntéshozók, valamint a részt vevő roma nőszervezetek számára.

A rendezvényen bemutatásra került a Magyar Női Érdekvégyesítő Szövetség „A roma nők társadalmi integrációjának időszzerű kérdései Európában” c. kiadványa.

Panelbeszélgetések több témában folytak:

- ❖ roma nők az oktatásban,
- ❖ a roma nők egészségvédelme,
- ❖ a roma nők elleni erőszak,
- ❖ roma nők a közéletben.

A beszélgetéseken részt vett többek között **Járóka Livia**, az Európai Parlament képviselője, az EU romastratégiájának jelentéstevője, **Gurmai Zita**, az Európai Parlament képviselője, Nőjogi és Esélyegyenlőségi Bizottság tagja, **Kozma Blan-**

ka, a Közéleti Roma Nők Egyesületének vezetője és **Lakatos Szilvia**, a Khetanipe Egyesület elnöke.

A konferenciát kulturális-zenei programmal a Bódvalenkei Asszonykórus fellépése kísérte. A Kesztyűgyár-

ban megtekinthető volt a roma festők alkotásaiból nyílt tárlat is.

Fotó: LD archívum

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium tájékoztatója a kisebbségi önkormányzatok jegyzőkönyveinek, valamint a kisebbségi önkormányzatok jegyzékének megküldéséről

(Dr. Latorcai Csaba nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkárnak a fővárosi és megyei kormányhivatalok részére megküldött körlevele alapján)

A kisebbségi önkormányzatoknak a központi költségvetésből, valamint fejezeti kezelésű előirányzatból nyújtott támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló 342/2010. (XII. 28.) Korm. rend. (a továbbiakban: Korm. rend.) szerinti feladatalapú támogatás alapjául szolgáló időszak, a költségvetési év (támogatási év) április 1. napját megelőző 12 hónap, a fővárosi, megyei kormányhivatal (a továbbiakban: kormányhivatal) a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény 30/F. §-ának (2) bekezdése alapján a megjelölt egy éves időszak valamennyi jegyzőkönyvét megküldi – annak rendelkezésre állását követő három napon belül – elektronikus úton vagy papíralapon a Wekerle Sándor Alapkezelőnek (a továbbiakban: Alapkezelő) és a kisebbségpolitikaért felelős állami szerv vezetőjének (a továbbiakban: Támogató). Zárt ülés esetén kizárólag papíralapú határozat-kivonat megküldésére kerülhet sor.

A hiteles (aláírással, bélyegző lenyomattal ellátott) jegyzőkönyveket és a jegyzőkönyvek mellékletét képező előterjesztéseket településenként (megyénként) és települési (területi) kisebbségi önkormányzatonként, első sorban elektronikus úton, scannelt formában, pdf formátumban fogadja a Nemzetiségi Kapcsolatok Főosztálya a jegyzokonyvek@kim.gov.hu elektronikus levélcímen.

Feladatalapú támogatás megállapításához az igénybejelentésen túl a támogatási évben keletkezett minimum négy testületi ülés és a közmeghallgatás jegyzőkönyve szükséges. Tekintettel arra, hogy az igénybejelentés, valamint a szükséges számú jegyzőkönyv alapfeltétele a pozitív tartalmú feladatalapú támogatási döntésnek, sem az elmaradt igénybejelentés benyújtására, sem pedig a hiányzó jegyzőkönyv csatolására vonatkozó felhívás nem képezheti tárgyát a kisebbségi önkormányzatnak küldött hiánypótlásnak.

A Korm. rend. 2.§ (6) bekezdése feladatot határoz meg a jegyzők részére: a települési és a területi kisebbségi önkormányzat gazdálkodásának végrehajtó szerve – területi kisebbségi önkormányzat esetén az időközi választás eredménytelenségét követően – a kisebbségi önkormányzatot meg nem illető időarányos támogatási előirányzatról való lemondásról, a képviselő-testület megszűnését követő három napon belül értesíti a Támogatót és a Magyar Államkincstárt, egyidejűleg intézkedik az ennek megfelelő összegnek a Kincstár részére történő visszafizetéséről.

A kormányhivatalok, polgármesteri hivatalok kisebbségi önkormányzatok működésével, megszűnésével kapcsolatos értesítések, megkeresések kezelhetősége érdekében a Nemzetiségi Kapcsolatok Főosztálya létrehozott egy további elkülönített elektronikus elérhetőséget: onkormanyzat@kim.gov.hu elnevezéssel.

Az Alapkezelő a továbbiakban is kisebbsseg@wekerle.gov.hu e-mail címen fogadja a települési és területi kisebbségi önkormányzatok testületi jegyzőkönyveit és azok mellékleteit képező előterjesztéseket, illetve a Korm. rendelet 4. § (1) bekezdése szerinti a képviselő-testület elnöke által aláírt, a kisebbségi önkormányzat bélyegző lenyomataival ellátott igénybejelentést és annak kötelező mellékletét képező a képviselő-testület – a feladatalapú támogatás igényléséről hozott – döntéséről szóló hiteles határozat kivonatát. A papíralapú dokumentumok az Alapkezelő postacímére küldhetőek meg.

Esélyt a képességeknek

A Családjainkért Alapítvány 2005 óta működik. **Esélyt a képességeknek** esélyegyenlőséget segítő programjában olyan szociálisan hátrányos helyzetű gyermekeket segít tehetségük fejlesztésében és kibontakoztatásában, akik bár jó képességgel, tehetséggel bírnak, de körülményeik ezek kibontakoztatását lehetetlenné teszik vagy jelentősen akadályozzák.

Ma mintegy 25, javarészt sokgyerekes családban nevelkedő általános iskolás és húsz középiskolás gyermeket támogat a Családjainkért Alapítvány, amelynek forrásait az Alapítvány támogatásszerző munkájával és pályázatokból biztosítják. A támogatási időszak alatt nyújtott teljes támogatás átlagosan megközelíti a 2 M Ft-ot.

A program fő jellemzői:

- A gyermek munkaerőpiacon való alkalmassá tételére fókuszál, a gyermek képességeire, körülményeire szabottan
- Hosszú távú (10-től 18 éves korig terjed)
- Évenkénti teljesítéshez kötött, szigorúan ellenőrzött felhasználás
- Az *Esélyt a képességek* programon belül támogatott cigány és nem cigány gyerekek közös tanulmányi projekteken, kulturális művelődési programokban vesznek részt
- Mentori segítség

Roma tehetségműhely 2011 Nógrád megyében

Az Alapítvány sikerrel pályázott az Oktatásért Köz-alapítvány „Roma tehetségműhelyek és fiatal roma tehetségsegítők támogatása” pályázatán. Az elnyert közel 1 M Ft-ot felhasználva, ezt jelentősen meghaladó költségvetéssel 2011. március-áprilisban Salgótarjánban 25 Nógrád megyei cigány gyermek részvételével 11 alkalmas, egész napos színházi műhely valósult meg. A Tehetségműhelyre az összes Nógrád megyei általános iskolából lehetett pályázni. Az 53 jelentkező közül, alapos pályázati dokumentáció és személyes meghallgatás alapján 25 jó képességű, motivált roma gyermeket választottak ki.

A Műhelyt a **Jónás Judit**, Domján Edit-díjas színművész, igazgató által vezetett **Cinka Panna Cigány Színházzal** együttműködve valósították meg, csodálatos élményekkel gazdagítva a lelkes gyermekeket. A cigány népmesét feldolgozó darabot **Vas-Zoltán Iván** rendezte, és az előadás a Cinka Panna Cigány színház művészeinek közreműködésével valósult meg.

Támogató jegyek: jegyenként 2000 Ft, 5000 Ft vagy 10.000 Ft összegben rendelhetők www.eselytakepessegeknek.hu honlapról letölthető nyilatkozat megküldésével. Az előadás **bevételeit, a kapott támogatásokat** teljes egészében a Tehetségműhelyben részt vett **gyermekek javára** használják fel, szállásuk, ellátásuk kiadásaink fedezésére, illetve az Esélyt a képességeknek programon belül részükre nyújtott hosszabb távú ösztöndíjakra. Minél több támogatást sikerül szerezni, közülük annál több juthat ehhez a lehetőséghez.

Családjainkért Alapítvány

Postacím: 1056 Budapest Március 15. tér. 8.

Programvezető: Szimlerné Medveczky Andrea

E-mail: info@eselytakepessegeknek.hu

Telefon: 06 (70) 426-0070

dr. Balogh László: 06(70) 332-3515

Honlap: www.eselytakepessegeknek.hu

OTP Bank Rt. 11705008-20427799

Adószám: 18011971-1-41

Csulánó, a vitéz cigány
(Szerző: Csmer Géza)

A mese a cigány népmesék varázslatos világát idézve azt meséli el, hogy kalandos megpróbáltatások között miként érik Lácsó király neveletlen Csulánó nevű fiából bölcs és igazságos uralkodásra termett királyfivá és találja meg az igaz szerelmet egy Rega nevű szépséges leányban, miközben a történeten átsugárzik a romákat és nem romákat összekötő ősi sorsközösséget átható szeretet.

zenés mese, írta: Csemer Géza Rendezte: Vas-Zoltán Iván
bemutatják a Családjainkért Alapítvány Esélyt a képességeknek programja
keretében Nógrád megyében szervezett roma tehetségműhely résztvevői;
Jónás Judit és a Cinká Panna Cigány Színház művészeinek vezetésével.

Ferencvárosi Művelődési Központ
1096 Budapest Haller utca 27.

Időpont: 2011. május 8. 16.00 óra

Nézzon meg egy nagyszerű előadást és támogató jegyek vásárlásával támogassa
az Alapítványt, hogy ösztöndíjat nyújthasson a legrátermettebb gyerekeknek.

Az Alapítvány a teljes bevételt a Tehetségműhely résztvevőire fordítja.

Megrendelő, támogató nyilatkozat letölthető
a honlapról: www.eselytakepessegeknek.hu

Támogatja a Ferencvárosi Önkormányzat
és a Ferencvárosi Művelődési Központ

ROMA ÚJMÉDIA- MŰVÉSZET KÖZÉP-EURÓPÁBAN

Közép-európai roma újmédia-művészek munkáiból nyílt kiállítás április 8-án, a nemzetközi romanapon *Újmédia a kezünkben* címmel a Műcsarnok alagsori projektgalériájában, a Menü Pontban.

A közép-európai roma művészeti közegben fontos változások történtek az elmúlt néhány évben. A roma művészek figyelme intenzívebben fordult a médiaművészet műfaja, illetve az újmédia eszközei felé, ami részben a második roma pavilon megtermékenyítő hatású, újmédia-műveket kereső nyílt felhívásának, részben pedig a hivatalos képzőművészeti oktatásban részt vevő roma alkotók számszerű emelkedésének köszönhető. A Nemzetközi Roma Napon megnyíló kiállítás ezeket a legújabb tendenciákat mutatja be, új perspektívát nyújtva ezzel a kortárs roma művészet iránt érdeklődőknek.

A fiatal roma képzőművészek művei azt sugallják, hogy a roma kultúra és a roma identitás éppúgy sokféle és polarizált, mint a többségi kultúrák. S bár az újmédia mint műfaj a fizikai apparátus (reprezentációs tér, hely, épület és tárgyak) hiányában jelent meg, hatékony alternatívának tűnik a roma közösségek és alkotócsoportok sokszínű művészetének bemutatására.

Vajon értelmezhetőek-e az eddigi politikai és művészeti akciók, performanszok, non-profit és virtuális hálózati tevékenységek (melyek sok esetben a valós apparátus hiányát enyhítik) kortárs művészeti kontextusban? A tárlat közép-európai – magyar, szlovák és cseh – példákat sorakoztat fel, amelyekben a roma kultúra és művészet a fejlődő technológiákat használja kulturális, politikai és esztétikai lehetőségeinek feltárására. Olyan jelenségeket kíván bemutatni, mint a „lomizásból” származó számítógép-alapanyagok újrászervezése (hardverművészet), a roma művészek tudatos média- és közszereplései vagy épp interaktív közösségi projektek. A részt vevő művészeket a három ország képzőművészeti felsőoktatási intézményeiben februárban meghirdetett Nyílt Pályázati Felhívás keretében választották ki.

Kosztics László alkotása

A tárlaton részt vevő művészeket – *Vera Duzdova, Lada Gaziova, Gipsy.cz, Kállai András, Kállai Henrik, Korponovics Roland, Kővári József, Omara, Raatzsch J. André és Siroki László* – a három ország képzőművészeti felsőoktatási intézményeiben meghirdetett nyílt pályázati felhívás keretében választották ki.

A program a Nemzetközi Visegrádi Alap támogatásával, a budapesti Európai Roma Kulturális Alapítvány, a prágai Khamoro Fesztivál és a pozsonyi Roma Produkciós Egyesület szervezésében jött létre. **A tárlat főszervezője az Európai Roma Kulturális Alapítvány, a kiállítás kurátora Péli Sarolta** volt.

További információ: www.mucsarnok.hu

MÁS SZEMSZÖGBŐL – LONDONBAN

Az európai és a magyar roma stratégiáról tartottak konferenciát a londoni Európa Házban, magyar, európai uniós és brit szakemberek részvételével, ahol fiatal magyar roma egyetemistákat ábrázoló portréfotókból kiállítás is nyílt.

A londoni magyar nagykövetség és a Londoni Magyar Kulturális Központ közös szervezésében megvalósuló konferencián szó volt a gettókultúráról és a cigánykultúráról, illetve a cigányellenes érzelmek számos európai országban tapasztalható elharapódzásáról. A résztvevők magyarázatot

kerestek a kiváltó okokra és megoldási lehetőségeket is felvetnek a szélsőséges tendenciák kezelésére. Bemutatták az Európai Bizottság által nemrégiben elfogadott roma integrációs stratégiával kapcsolatos kommunikációt, majd felvázolták mindazokat a kihívásokat, amelyek az EU tagállamok, valamint a roma és a széles értelemben vett civil társadalom előtt állnak. Az ambiciózus, de ugyanakkor végrehajtható cél 2020-ig az, hogy Európa legnagyobb kisebbségének életében érezhető gazdasági és társadalmi változás történjen.

A konferenciát követően egy kerekasztal-beszélgetés keretében a Romaversitas Alapítvány két egyetemistája beszélt önmagáról, saját életéről, tapasztalatairól és terveiről, valamint diáktársairól a közönségnek.

A 12 Star elnevezésű kiállítóterben megnyitották a *Más szemszögből* című fotókiállítást. **Rákossy Péter** fotóművész a Romaversitas Alapítvány diákjai közül huszonnyolc egyetemi hallgató portréját készítette el a londoni intézet felkérésére. A képek alatt a diákok néhány soros személyes üzenete olvasható. A tárlat május 13-ig látható a londoni Európa Házban.

ART ON LAKE – MŰVÉSZET A TAVON

A kiállítás az áldozatok hangja, az elnyomottaké: a fájdalom, a végső elkeseredettség szimbóluma. Hazánk Uniós elnökségének ünnepére indította el a Szépművészeti Múzeum az *Art on Lake – Művészet a tavon* című programot, melynek keretében huszonöt európai szobrász munkái láthatók május 24-től szeptember elejéig a Városligeti Csónakázótavon.

Az első alkotás, **Daniel Knorr** beton hőembere, amely a klímaváltozásra hívja fel a figyelmet. Napokon belül a helyére kerül a magyar **El-Hassan Róza** roma kosárfonókkal együtt készített Felkiáltójele.

A külföldön elismert magyar művész, El-Hassan Róza

egy felkiáltójelet fog a víz fölé helyezni. „A kiállítás az áldozatok hangja, az elnyomottaké: a fájdalom, a végső elkeseredettség hangja. Az igazságtalanul kirekesztettek hangja.” – fogalmazott a művész. A mű elkészítése kapcsán olyan közösségeket keresett, ahol a kosárfonás még élő a hagyomány. „Feltűnt, hogy milyen rugalmas és szilárd anyag a vessző, és hogy a könnyű szerkezetéből milyen erős tárgyat lehet készíteni” – mondta El-Hassan Róza. A mű elkészítéséhez Szendrőládot (Borsod-Abaúj-Zemplén megye) választotta. Ennek az egyik oka az, hogy ezen a településen még ismernek egy ősi magyar fonási technikát, a szilács fonást. A művész választását ugyanakkor a településre jellemző 70–80

százalékos munkanélküliség befolyásolta. El-Hassan Róza nem egy egyszeri munkára érkezett a jobbára romák lakta faluba, hanem hosszú távú segítséget is akart biztosítani a helyi cigányságnak. A művész jövőbeni tervei között szerepel, hogy a hasított vesszőből design termékeket készítenek.

A Szépművészeti Múzeum kezdeményezésének tehát folytatásra akadt, a program nem csupán művészeti értékek bemutatását teremtette meg, de hozzájárult egy településen a munkanélküliség enyhítéséhez is, ma már húsz ember végzi az ősi mesterséget, a fonást.

Erik Binder: Várakozás

Balogh Mátyás, a mesemondó

Néha hallgatói között kisebb gyerekek is voltak, azoknak fejezte be kedveskedve, humorosan így: „*Ha hosszabb volna a cica farka, ez a mese is hosszabb volna.*” Ha a felnőttekre fordított nagyobb figyelmet, akkor ritka esetben ünnepélyesebb akkorddal zárta a mesét: „*Ha hosszabb volna az asztal széle..., ha hosszabb lenne a fűzfá ága, a mese is hosszabb volna.*”

Meséiben sohasem találkoztam a magyar *tündér* fogalommal, bár ezekről hallott, meséiben nem kerültek elő. A görög és latin mitológiában is ismert *Párkák* a sors tündérei Mátyásnál *Uringyé* alakban szerepeltek. Amikor azokat a magyarra fordítás kedvéért tündérnek akartam lejegyezni és kértem a véleményét, tiltakozott ellene: „*Nem, nem! Az megen más!*”

Bár Balogh Mátyás beás anyanyelvű, jól beszélt magyarul és horvátul is. Mesélni azonban csak beás nyelven és magyarul szokott. Legkönnyebben és legszívesebben az anyanyelvén. Ha a hallgatósága között magyar is akadt (mint a katonaságnál), akkor magyarul. Bár horvátul is jól beszélt, ezen a nyelven nem

próbálkozott mesélni, neheze esett az átfordítás.

Egyes történeteinél mesélés közben érezni lehetett, hogy azok hozzá milyen irányból érkeztek. Magyaroktól vagy cigányoktól hallotta-e. A feltehetően magyaroktól tanult mesék szereplőinek nevét, akkor is magyarul használta, ha beás nyelven mondta azokat: *Királyfi László, Király Főispán, Bársony Erzsike, Talált Gergő*, stb. Kivétel *Medve János* volt, amely a román változatban *lanes dă Ursu*-ként jelent meg. A *Csodamalom* magyar mese-variációjában szereplő „*Hiti bankóisd bankó!*” – más változatban – „*Hiti bankó isd dob!*” motívum mindkét nyelvű mesében egyformán hangzott, Mátyás szerint magyarul. A hallgatók értették a feltehetően idegen fonetikai rendszerben tanult szöveget, amely a magyarban eredetileg talán így hangzott: *Haj ki bunkó, üsd bunkó!* Nem volt román megfelelője az *óriás, sárkány, boszorkány, király, huszár, katona, táltos* fogalmaknak sem, beás mesékben is e formában maradtak.

A feltehetően román irányból eredő meséit ha magyarul adta elő, egy-egy nyelvi fordulatnál komoly gondot okozott számára a nyelvi váltás, a hű fordítás. Többször meg is jegyezte: *A mi nyelvünkön jobban jön ki ez a mese.*

Mint a már említett sors tündérei esetekben is utaltam rá, Mátyás küszködött a fordítással. Hogy megértsem, időt szánt a körülírásra.

„*És akkor odaszállt a fa tetejére az a három madár: de ezek mégse madarak... a fejük olyan női fej formában, de szárnyuk van, hárman vannak ezek..., a mi nyelvünkön Uringyé. Úgy is hallottam Sorsulyé..., hárman vannak ezek, mint testvérek. De ez nem mese! Az a valóságban így van. Ezek amit ítéleznek az úgy van, történedjen bár-akármí, az emberen be kell valósuljon. Ezek rendezik, hogy ki miben hal meg, azon múlik az egész élet. Mikor valaki megszűletik, akkor lehet ezeket hallani. Szabadon lehet hallani.*”

Lehet, hogy ezeket hívják magyarul tündéréknek? – kérdezem én. „*Nem, nem! Az megen más.*”

Ugyancsak nehézségekkel tudta behelyettesíteni magyar megfelelőit többek közt a *Pokolseprő leány* című mese szereplőinek:

Hāl si vegyé dāpártýé – Messzelátó
Lā vint dā rupé lyemnyilé – A szél, amely ledönti a fákat (Fanyűvő?)
Hāl zdrubestyé pertré – Kőmorzsoló
Bābātyijé – Vénasszony (Az ördög öreganyja?)
Zmou – Sárkány

A Királyfi László és Farajon című mese román verse betétjét meg se próbálta fordítani magyarra: „*Áná, Áná dā sintātā / Jéstý frumazā dākind in flarā.*”

„*Ez a mi nyelvünkön olyan szép tanító úr, hogy én ezt nem tudom magyarul elmondani*” – mondta. Meg-

kerülhetetlen esetekben ritkán és csak fordíthatatlan szükség szerint – a magyar szövegbe beás panelelemeket illesztett vagy fordítva, számára könnyed természetességgel, a mese varázsát nem törve meg. Alkalmanként mindkét nyelvi variációt szükségesnek tartotta magyarázatképpen megadni: „*...a medve, a mi nyelvünkön urszu; ...akkor oda-jött a holló, ez a korbu..., ...lupu, magyarul farkas*” stb.

Balogh Mátyás a szimpatikus mesehősöket és szituációkat igyekezett saját közegéhez közel hozni, beazonosítani. Így az okos és találékony fiú általában teknővájó cigány, a gonosz mostoha viszont mindig muncsán cigány. (Lásd a Hamupipőke variánsában az *Arva cigánylány* c. mesében.)

Az elmondott mesék eleveisége, színessége az adott helyzet objektív és szubjektív körülményeitől függött. Volt olyan dermesztő téli este, hogy már várt, addig nem kezdett el legkisebb gyermekének mesélni, amíg meg nem érkeztem. Máskor, ha fáradt volt, vagy asztmája gyötörte, hamar ráunt a mesére. Ilyenkor a mesét elnagyolta, csak a tartalmi felsorolásra szorítkozott. A mesék lírai szépségét kölcsönző visszatérő párbeszédet csak egyszer tartotta fontosnak elmondani. (Pl. a mesehős rókával folytatott párbeszédét még illusztrálta, de a többit csak elnagyolta: „*...akkor meg találkozott a nyúllal, azzal is úgy, jön a medve, azzal is úgy, ahogyan*

a rókánál elmondtam.” Máskor viszont, ha jókedvében volt vagy megfelelő közönsége volt, szárnyalt. A történeteket pompásan feldíszítette, lényegtelen részletekre – mint pl. a *Világ Szépasszony* ruházatának és csatos imakönyvének leírására – is kitért.

Voltak kedvenc meséi, amelyeket szépnek tartott és mindig hangulatosan díszesen adott elő. *Medve Jancsi*, *Bársony Erzsike*, *Királyfi László* mesealakjait szinte személyesen szerette. Kedvencei voltak a cigányfurfanggal kapcsolatos történetek is, amelyekbe néha saját környezetét is beleképzelte. A kevésbé kedveltek közül való volt többek közt *A félelmet kereső hentes*, amelyet mindig csak elnagyoltan, díszítések nélkül adott elő, néha egész részleteket hagyott ki belőle és csak ösztönzésre mondta el. (Ha a gyűjtő is szavazhat, a leglíraibbnak és legcsiszoltabbnak a *Vitéz kanász*-t tartottam.)

Balogh Mátyás – jó mesemondó hangulatában – aktuális realitásokkal, viszonyításokkal, személyes jellegű betoldásokkal is bővítette a meséit: „Nem volt gyerekük, mint én magam is voltam öt évig. Már gondoltam, hogy el kell válni...” (Királyfi László); „Benőszült, mint a Karcsi is énnálam...” (Bársony Erzsike); „Ezek úgy voltak megcsinálva, mint három üveg, amint önti a gyár egyformára.” (Bársony Erzsike); „Akkoriban még nem járt autó, vonat, mint most...”; „Én is voltam a Fekete-tenger partján abban az öbölben, fürödtem is benne.” (Királyfi László)

A közreadott mesék egyéb néprajzi szempontból is forrásul szolgálhatnak. Létező cigány hagyományokról, ma

Studies in Roma (Gypsy) Ethnography 6. (1997)

is élő hiedelmekről, szokásokról is szó esik bennük: Hogyan történik a cigány kéretés (Csuka hal a szőröncse), a „*cokipohár*” szerepe az esküvőn (Királyfi László és Farajon) mesében.

Mátyás bácsi a nagyobb időközben újramondott meséit néha jelentős különbséggel mondta el. *A piros ember* c. mesét 1962-ben és 1977-ben ilyen szempontból kértem ismét elmondani. A történet gerince változatlan maradt, részleteiben azonban jelentős eltérések voltak. Magyar nyelven már vörös emberként szerepelt a mocsárba nem ökrök hanem bivalyok mentek. A *Királyfi László* c. mesében egyik esetben a királyfiúkkal egy időben született két kutya-kölyöknek fontos szerepe van, elkísérik a fiukat világot próbáló útjukra, és őket többször megmentik a veszedelemből, máskor róluk teljesen megfedlek.

Előfordult, hogy meséit már jól ismerő felesége vagy a gyermekei, akár más hallgatója közbeszólt, korrigálva

a mesét a korábban hallott variációra utalva. „*Juj, apám az nem úgy volt!*” – szólt közbe egyszer Rozi, a lánya. – „*Jól van na, legyen így! Az is a mesében van.*” – fogadta el a kritikát megadással. Előfordult azonban, hogy megmakacsolta magát, ragaszkodott az éppen elmondott változathoz, mondván, hogy amit a hallgató említ „...*az megen egy másik mese!*”, vagy magyarázkodott: „*Hetven ága van egy mesének, még a cigány mesének is. Lehet a mesét így is, úgy is fordítani.*” Egyébként okkal nem szerette, ha közbeszóltak, általában megtörte a mese eleven lendületét.

A bőséges repertoár újramondásakor két különböző mesének a kontaminációja is előfordult. *A félelmet kereső hentes*. *A zsidó gyermeket vásárol* c. mesékben záró motívumként szinte pontosan ugyanúgy szerepelt a kismacska és a kiskutya, akik átússzák a tengert, hogy a gazdájuk varázsgyertyáját visszahozzák a szájukban. Hasonlóan jelentős rész egybevágt a *Királyfi László* és

Farajon, valamint a *Világ Szépasszony* c. mesékben is.

1964-ben már rádió is akadt a cigánytelepen. Mátyáséknál még nem. Ezidőtájt gyűjtéseimkor több ízben is tapasztaltam, hogy bár jó műsort közvetített a rádió, ha megtudták, hogy Mátyás mesél, többen összejöttek és inkább az ő meséit hallgatták. 1964-ben egyik alkalommal érdekes hírrel lepett meg. Elmondta, hogy több ízben is „rajtakapta” legkisebb fiát, Sanyit – aki akkor már úgy 9–10 éves lehetett –, hogy az apjától hallott meséket másnap a kisebb cigánygyerekeknek sikerrel mesélte tovább. 1976-ban megtudtam, hogy leánya Rozi is jó mesélő lett.

Kétségtől Balogh Mátyást a kiváló mesemondók között tarthatjuk számon.

Eperjessy Ernő:
A három sorsmadár.
Órtósi cigány népmesék.
(Szerk. Kriza Ildikó)
MTA Néprajzi Kutató Csoport,
Budapest 1991.
(Ciganisztikai tanulmányok 8.)

A mesehagyományozás folyamatának törvényszerűségei Kaposszentjakabon

A néprajzi szakirodalom ma már vitathatatlan tényként fogadja el azt a megállapítást, hogy az adott közösség hagyományőrző fokának függvénye a közösségekben élő folklórjelenségek milyensége. Az sem vitatott, hogy a közösségek változása a folklóralakítások változását vonja maga után. Bonyolultabb a kérdés akkor, ha az egész hagyományos kultúrát kívülről jött kultúraváltás, akkulturáció cseréli ki.

Nézzük meg e folyamatot az egyéniség és a közösség szempontjából a mesekutató területén, ahol az egyéni alkotás és a közösségi befogadás vizsgálata a szájhagyomány szempontjából elengedhetetlen. A hagyományos közösség bomlása, illetve az abból való kiszakadás az egységes modellt megszünteti. Az egyén, szakítva a hagyományos közeggel, ugyan tágabb teret kap a kibontakozáshoz, ám csak önmaga támasza, és tehetségéhez, képességeihez mérten az új, esetleg változó közösség ízlésének, művészi igényeinek, érdeklődésének kell, hogy megfeleljen. Az általa ismert hagyományon belül kell új, az elvárásoknak megfelelő alkotást létrehoznia.

A mese egyéni műfaj, de közösségi jellegű, közösségi előadáshoz kötött. A hagyományozó közösségben az egyéni emlékezés még a közösnek szerves része, s a hagyományozódás folyamatában a közösség közvetlen részese az alkotásnak, az alkotás folyamatának. Az alkotó pedig a hagyomány ör-

zője és átadója. Maga az alkotás a folklór törvényszerűségei szerint jön létre és él tovább, a változások még nem szembetűnőek, hiszen az ellenőrzés nagy, a korlátok erősek. Az alábbiakban egy viszonylat zárt, kis közösség meseanyagának egy részét tettük a vizsgálódás tárgyává, ahol ma a mesemondás csupán egyetlen alkalomhoz, a virrasztáshoz kötődik. E közösségben a hagyományőrzés foka olyan mérvű, hogy a közösség őrizte anyagot jószerével változatlanul hagyományozzák tovább, s a folytonosság biztosítása egyben a mesemondók biztosítását is jelenti, magát a szerzőt is hagyományozzák.

Kaposszentjakabon, Kaposvár peremkerületében, a beás cigánytelepen hozzávetőleg 150 teknővájó beás cigánycsalád él, 700–800 fő, elkülönülve a szomszéd telep oláh cigány valamint a helyi magyar lakosságtól. A csoport kétnyelvű, román és magyar, a gyerekek magyar iskolába járnak. A gyorsan lezajló gazdasági-társadalmi változások (életmód, lakáskultúra, stb.) a kis közösség életrendjét ugyan módosították, ám az előbbieket lényegesen lassabban követő tudati változások alig érintették a virrasztás kényszerű, szertartásszerű szokását.

A letelepült, rendszeresen dolgozó teknővájó cigányok életformája Kaposszentjakabon ma már alig tér el az átlagos magyar falusi életviteltől. A disznó- és baromfitartás általános, a megművelt

háztáji földön kívül pár családnak még szőlője is van. A legfontosabb lakótér, ahogyan általában a magyar falvakban, a konyha. Egyébként mind a két szobát általában lakják, illetve kis létszámú családok az egyik szobát „tisztaszobának” tartják meg. A legtöbb lakásban fürdőszoba is van.

Rend és tisztaság, ami az első pillanatban szembetűnik. A szobákban gyári készítményű bútorok, televízió, rádió; a mosógép, hűtőszekrény, gáztűzhely szinte nélkülözhetetlen minden családban. Lakásdíszként csipkék, hímzések, szöttek, szentképek és családi fényképek. Kedveltek a nipppek és a búcsúi szent szobrocskák, képek. A gyerekek tiszták és jól öltözöttek. Rendszeresen járnak óvodába, iskolába. Az idősebbek még egymás közt románul beszélnek, de a gyerekek inkább csak magyarul. Ez a szaporodó – magyarokkal és svábokkal kötött – vegyes házasságoknak köszönhető.

A virrasztás Kaposszentjakabon az egyik olyan társas alkalom, ahol a térben és időben behatárolható közösség tagjai rendszeresen, szertartásszerűen érintkeznek egymással rövidebb-hosszabb ideig. Tulajdonképpen összekötő kapocs az egymástól többé-kevésbé távol lakó, más-más munkahelyen dolgozó családok között. Összefogja a szűkebb s tágabb rokonságot, de a barátok, ismerősök körét is. A családtagok, rokonok, ismerősök, szomszédok és a barátok a

halott tiszteletére – az elhalálozás napjától a temetés napjáig minden éjszaka, napnyugtától napkeltéig – virrasztanak. Tehát amíg a halott a föld fölött van, gyakran öt-hat napig.

A virrasztás egyetlen és legfontosabb eseménye a mesemondás. Elvértve az idősebb asszonyok este elmondanak egy-egy imádságot, ám amikor megérkeznek a férfi virrasztók, az imádkozók hazamennek. A virrasztás a halottas háznál történik. Nyáron az udvaron tüzet raknak, körülülük, télen a lakásban biztosítanak helyet a népes virrasztóknak.

Az első nap – sötétedés után – a város minden részéről gyülekeznek a virrasztók. Mindenki eljön, hacsak néhány órára is, aki ismerte a halottat. Vidékről csak rokonok érkeznek, kb. este tízig beszélgetnek, elmondják a halott jó tulajdonságait, az elhalálozás okát, körülményeit; a rég nem látott rokonok megbeszélnek a távollétük alatt történt eseményeket. A mesemondás éjjel körül kezdődik, de a következő napokon már mesével indul és fejeződik be a virrasztás.

A virrasztáson részt vesznek a fiatalok is. A nyolc óra körül érkező tizenegy-tizenhat éves fiatalember kb. tíz, tizenegy óráig maradnak, a hozzátartozók reggelig.

Szapu Magda
MTA Néprajzi Kutató Csoport,
Budapest (1985)
Cigánisztikai tanulmányok 4.

– folytatjuk –

Betyár volt-e Cigány Jóska

(Sáfár Sándor gyűjtése)

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény cigány. Mindenki úgy hívta, hogy Cigány Jóska. Egy sátorban lakott a falu végén a feleségével. Gyermeük nem volt.

Gondolta egyszer, hogy bemegy a városba elintézni egyet-mást. Felvette subáját, és elindult. Mikor visszafelé jött, elkezdett esni az eső. A subája alaposan átázott. Eső után, amikor kisütött a nap, ráakasztotta egy kőkenybokorra, hadd száradjon meg. Ahogy nézte, elgondolkozott:

– Ha én ezt a subát úgy le tudnám venni arról a kőkenybokorról, hogy a bokor meg sem mozdulna, bizonyára én egy nagy betyár lennék.

Megpróbálta, levette. A bokor bizony megmozdult, de ő azt képzelte, hogy annak még egy levele sem rezdült meg.

– Jól van Jóska – gondolta –, a bokor nem mozdult meg, jó úton haladsz a betyárság felé.

Hazaérve így szólt a feleségéhez:

– Hallod-e, te Margit, én egy nagy betyár vagyok.

– Ugyan Jóska, milyen nagy betyár lehetsz te, amikor világeletemben nem bántottál senkit, és még soha egy tűt sem loptál?

– Azért én mégis azt mondom, hogy betyár vagyok. Most azonnal eridj el a királyhoz, és mondd meg neki, hogy a te férjed, Jóska, egy nagy betyár!

Mit volt mit tenni? Margit felöltözött, és elment a királyhoz. Köszönt illendőképpen.

– Mi járatban vagy? – kérdezi tőle a király.

– Én, felséges királyom abban, hogy bejelentsem az uramat, mert az uram egy nagy betyár. Ő mondta, hogy jöjjenek azonnal, és jelentsem be felséges uramnál az ő betyárságát.

Megcsóválta a fejét a király, majd így szólt:

– Ide hallgass, cigányasszony! Ha a te urad olyan nagy betyárnak hiszi magát, menj haza és mondd meg neki, hogy ha ma este tizenkét órára el nem lopja a hátí paripámat, akkor a feje nem lesz ott, ahol most van.

A cigányasszony nagy búsan hazaballagott. Gondolta: no, Jóska

most neked lütek! Mondja az urának, mit üzent a király.

Haragra gerjedt Jóska. Nekitámadt az asszonynak.

– Tyű, azt a gyütt-ment... hogy nem szégyelled magad... Hát miért jelentettél fel engem a királynál?

– Csihadj, hé, mert mindjárt hozzád vágom a fazekat! Hát nem te erősködtél, hogy menjek?

Mit volt mit tenni, Jóska elhatározta, hogy megpróbálja ellopni a hátí paripát, mert hát nagyon jól érezte magát a feje a nyakán, ahol volt.

Elment, és vett egy zsák leveles dohányt, meg egy kulacs pálinkát. A pálinkába álomport szórt. Tudta, hogy a király paripájára tizenkét katona vigyáz éjjel-nappal. Mikor mindennel készen volt, elindult és a király istállójáig ment, ott az istálló ablaka alatt megállt, és elkezdett kiabálni:

– Magyar dohányt, jó leveles dohány vegyenek!

A katonák a kiabálásra kinéztek az ablakon.

– Maga az, Jóska bácsi?

– Igenis, én vagyok.

– Jöjjön már be, Jóska bácsi, hadd lássuk, milyen

az a leveles dohány!

Cigány Jóska bement, megmutatta a portékáját, mindegyik katonára vett is belőle. Pipázás közben felsóhajt az egyik katona:

– De jó volna e mellé a dohány mellé egy pofa jó kisüsti pálinka!

– Ördögi szerencséje van, vitéz uram – mondta Jóska –, éppen van nálam.

Jóska elővette az üveget, és mindegyik katonát megkínálta. Mikor a katonák a pálinkát megitták, elaludtak mind a tizenketten.

Jóska ekkor odament a király paripájához, eloldotta a kötőfékjét,

hogyan mit kell tennie, bizony megvakarta a fejét.

– Most már mindegy, ezt is meg kell csinálni.

Kiment a patakhoz, fogott egy pontyot, majd magához vett egy

gyertyával. A zsákot az ablakhoz tartotta, a pap pedig belebújt. Jóska gyorsan be akarta kötni a zsák száját, de a pap hosszabb volt, mint a zsák, úgy, hogy a feje kilógott.

– No, nincs semmi baj! Fő, hogy a pap megvan – gondolta Jóska, és uszgyi, vesd el magad, futott egyenesen a királyhoz. Húzta a papot lábánál fogva fel a garádcsonkon, közben a pap feje mindig odaütődött egy-egy garádcshoz.

– Jaj, jaj a fejem – panaszkodott szegény –, messze van még a mennyország?

– Még egy-két koppanás és ott vagyunk – biztatgatta Cigány Jóska.

Közben felértek a király szobájáig.

– Megtettem kívánságát, felséges királyom. Elloptam a papot az ágyából – mondja Jóska a királynak.

Mikor a pap látta, hogy a király szobájában van, nem a mennyországban, és egy cigány volt, aki túljárt az eszén, nagy szégyenében még köszönni is elfelejtett. Jobbnak látta gyorsan futásnak eredni. Nemcsak hazáig futott, hanem még a faluból is eltűnt örökre. Valahol a hetedi határban kötött ki.

– Nahát, Jóska, nem hittem, hogy betyár vagy – mondja a király –, de most már elhiszem! Elloptad a paripámat, de nem bánom, legyen a tied. Amiért pedig a papot elloptad, telirakhatod a zsákodat a kincstárban arannyal.

Mérgelődött magában Jóska, hogy csak ilyen kis zsákot hozott, de amikor telerakta, olyan nehéz lett, hogy meg sem tudta emelni. Végül is csak fél zsák aranyat bírt haza cipelni.

Így gazdagodott meg Cigány Jóska. De a pénzt megbecsülte ám! Nem szórta el, nem itta el. Vett magának földet, takaros házat, tanyát, szép új ruhákat és egy hintót a paripához. Úgy éltek a feleségével, mint hala vízben, s talán még ma is élne, ha meg nem haltak.

és szép csendesen kivezette az istállóból. Kint aztán felült a hátára, és egész hazáig lovagolt, vígan, mint ha csak ő volna maga a király.

Reggel, amikor a király felkelt, kinyitotta az ablakát és kikönyökölt, hogy megnézzé, milyen az idő, látja ám, hogy ott legel a paripája kikötve Cigány Jóska háza előtt. Azonnal küldött egy futárt Margitért.

– Te cigányasszony, igazad volt, az urad nagy betyár. De menj haza, és mondd meg az uradnak, hogy ha el tudta lopni a paripámat, akkor ma este tizenkét óráig lopja ki az ágyból a papot is, és hozza a palotámba, különben a feje nem lesz ott, ahol most van.

Hazamegy nagy búsan Margit. Mondja otthon az urának, mit mondott a király. Mikor Jóska hallotta,

gyertyát és zsákot. Mikor este lett, elment a pap ablaka alá. A gyertyát meggyújtotta, beletette a hal szájába, másik kezében a zsákot tartotta. Akkor elkiáltotta magát:

– Aki be akar menni a mennyországba, bújjon be a zsákba!

Felül a pap az ágyban, de még nem szólt semmit.

Jóska másodszor is elkiáltja magát, de még hangosabban:

– Aki be akar menni a mennyországba, bújjon be a zsákba!

A pap már ébredezik, fülel, de még mindig nem szól.

Harmadszorra megint kiált Jóska:

– Aki be akar menni a mennyországba, bújjon a zsákba!

Erre a pap már kiugrott az ágyból, és kinyitotta az ablakot. Cigány Jóska gyorsan eldobta a halat a

Kertész Imre:

Bizhelyakipe

Pek gilybaki vorba, haj pe memelyako nuro dikhlom opre haj kodi ashundom, parashutujeski ratyi si, haj kothe jek rashaj, jek biboldoj kodo. Vime perdal gelom ka priccsuri, te kothar dikhav tele, mashkar jek grupo voj sas, o biboldo, kas vi me pinzharav.

Ande robenge gada sas, chi dikhlom pe leste, ke anda rudyipe kamlom te sovav. E Citrom Bandisa pe majoprugno uchi pe veshas. Ande amare boxura si inke duj manusha, ternej le, anda peshta si. Tele kaj amaro mashkar kash, pe kodo sulum, po sulum gono si. Si ame sosa shaj shakaravas amen andre dujzhen – enge jek, de milaje vi kado buti.

Naj ame but than: te me boldav ma, vi e vechinoske trubuj te boldel pe, te o vechino opre cirdel pesko punro, vi muro opre trubuj te cirdav, de vi o suno lungoj haj somakune dyesas sas.

E kaver butya maj palal lom sama feri – pa xabena. Feri zhanglom te rakhav, e dopash manre kaj gele: ande lende than trinenge, shtarenge avile, aba chi o zulage naj kasavo. Atunchi gelas maj lokhes haj vi tordyolas o zibano. Zumadom te dikhav angle, de chi zhanglom feri tehara, o tenara kado dyes, kasavo dyes – ande baxtalo pecipe, sartena. Nas ma voja, jek cerra sako dyes maj khines gelom te sovav. Jek cerra maj bokhalo, jek cerra maj phares mishkisardom man, varisar sogodi pharo kerdyilas.

Aba chi samas, somas, shaj phenav tromanes – la-

she robura, kadal somnura vi pe ketani sama lam pe lage-rältester.

Les sagda sakaj feri, ande kalende te dikhas. Voj del o glaso detehara kaj o ushtyipe, voj dikhel sogodi ratyi, haj pa lesko than kothe ang-lal, but sogodi vorbin. Leski shib nyamcickoj, lesko rat romanoj – vame kade pinzharas feri mashkar amende: „O rom” – haj kadi e angluni butyi, anda kade ando tabori si lesko than, o dujto hody romi so o Citrom Bandi vi zhanglas pa leste. O trinengo karfin zeleno pe kodi del duma sakoneske, mudardas haj avri chordas jek majphuri – zuraless barvali zhulyi, kastar o trajo las ke abanaj chorroj, sar phende: anglunes dikhlom ande muro trajo choresko mudaresko manushes. Leskee kris si e butyi, hody uzhipe haj chachi-pe tavel ande amaro tabori – anglunes kon ashunel, naj amalesko gindo, sakon, vi me kade gindisardom: de vis haj hamisaras e ushalina.

Mange sas bida jek stubendienstesa, kado zuraless patyivalo manush. Anda kade kerde vas pelestes peske pinzharde manusha, kodol kon e blockältester, Kovacs satyares (kathe o anav ashundom – na sastyari, fishkaroshi) alosarde, sar ashunav, sa pajek than: pa balatonesko shukar gav, anda siofoko si katharutne. Kodole manushesko anav sakokn zhanel – Fodor si. Akanak chachoj vady na, de sakon kadi phenel: e lagerältester ande voja használil peski rolyi vady peski dukhum, kadi leske voja anel sar

phenen kon ando tabori beshen, haj rodel kaj e mursh, kaj e shave, vi kaj e zhulya rodel. Leste o uzhipe na xaxajipe, mangipe haj chi bisterel te phenel. Anda kade malavel ando grupo e sastre-sa kade shaj zhas – te chi zhanasas, sar trubuj angla piri te zhas, amare vasuri kaj o zido trubul te shas – ande kodo sorro, anda kodol vas tejari, zumi shaj ural.

Kado glaso kadi somno del – kade leski butyi, majfeder amen, tordyavel tele, anda kade cirdel tele kaj amare punre e sovajarden, jekheski bida e majbut xal. O kaveripe – ande dikhlom – e gindura trubuj te dikhas, pek punto phenav, shaj thovardyon e ushalina. Sas kathe inke galbeni chiptasa, o nyamcicko xanralo, kas pe bax na but dikhlom, maj dikhlom vi mashkar amaro grupo jek-jek kalyi chipta, pe late „vorbarbeiter” iskiri-pesa. Kothe somas kana anda amaro blokkó mange na pinzhardo, jek zuralo, baro manush avilas e nyevi chiptasa, kaj o ratyako xaben. De akanak aba, trubusardas te dikhav, na kodo na pinzhardo manush sas: chi zhangle te resen kothe e amala, e pinzharde, e anglune ushtyipeske klon losschanas, vas dine, haj voj na sakoneske das palpale vas.

Majpalal avilas – mange so baro sas, kana variso dikhi-pe, patyiv haj lokhes bigalsosko anda dujto xaben ushtyilas kothe, so aba leske phirel, la pirako telal so e stubend-tenses aba kidas avri leske.

Kavresar kon phirelas chorrikanes, vi sigo pinz-

hardom: pa Auschwitzeski ketanako vas dichonas mande e alava. Jek dyes vi telal peske vas kerdyilom, s shaj phenav, kade chaches: anda peske lashe manusha inke vi ande jak zhal, chi barol leste lashipe kodole manushesnge kon kavrenca xarrundavenas avri e brunya – sar kadi voj peske vorbenca, kana kerdam e butyi phendas. Kaver dyes Citrom Bandesa anda kade gelam perdal andekh kaver kommandovo.

Vi jek kaver butyi ande muri godyi avilas, feri pe avri tordyuvaskes manusha, haj vi pe fabrake manusha vi ando tabori: kodi lom sama kavera kerdyile. Anglunes chi zhanglom te phenav e butyi: varisar sa zuraless shukara sas, ande mure jakha. Palakodi avilom feri pe leste, hody ame kerdyilam kavera, feri kado mashpares lom sama. Te p Citrom Bnadi dikhlom, pe leste khanchi kaver. De zumadom palpate te seroj pe muri chachi rig kana sas, vady ka butyi kana mishkisardas peske zora jek cerra chi patyajlom. Atunchi hatyardom, hody e vrama shaj xaxavel amare jakhan, kade dichol. Kade shaj na dikhlom opre – po nyamo, po Kollmann nyamo. Ando tabori sakon pinzharel le. Anda Kisvarda than hatyarutnej, kothar inke buthene si kathe, sar pa lende, vady lende den duma, kodi dikhlom khare bari patyiv shaj si le.

Trin zhene si: cino kushlo dad, jek majbaro haj jek majcino shavo, na po dad cirdine, de jekhavreste cirden – haj gindij shake kajpengi dej – duj cirdimaske musuri,

vuneci jakha. Von trin zhene sageda kethane phiren, te zhanen vas ando vas. Kodi lom sama, hody o dad tele tele asshele, haj e duj shavenge trubuj te zhutin, te cirden ka pesko vas. Pala cini vrama o dad nas aba mashkar lende. Atunchi e cines trubusardas te cirdel o majbaro. Majpalal vi kado xasajlas pasha leste, atunci o majbaro feri pes cirdas, akanak chi les chi dikhav khatikaj. Kadi phenav, samalom, feri na kade, sar gindisardom pe kodi – kethane phendom kade chi lom sama. De vi me shaj kerdyilom kaver, kede dichol, ke o „morchunari” kas jek dyes anda kindaki cerha dikhlom sark here ushtyilas avri – vi zhanglom, kothe rakhlas peske, kon e kolompira? Shinen butyi –, chi kamlas anglunes te pinzharel man opre.

Phendom leske, me som anda, „Shell”, haj pushlom lestar, naj variso pej kinda xaben. Kodi phendas zhal dikhel, pushlas naj ma thuvalyi, sar e kindako vorarbeiter „merel anda thuvalyi”, sar phendas. Phendom: naj, atunchi, gelastar. Na pa but andre dikhlom, ive zhukarav, o amalipe kasavoj, kade dichol, soske e trajoski zor shol granyica – ova khanchi vorba pa late. Kuavresar me chi pinzhardom opre jek variso chi zhanav: kothe intya kaj e latrina gelas. Peski robeskii stadyi zhi kaj peske kan tele, leski musura sa malavipe, lesko nakh galbeno pe kodo paji. – Phanruno shavo! – dom duma leske: chi opre chi dikhlas. Feri gelas lokhes, peske jek vastesa peski kalca inkas majdur, gindisardom: chi kado chi patyajlomas. Pale kavresar, maj, maj galbenos haj majsanen, maj bare jakhenca, de kodi patyav, o shavo sas kon phabarelas, kas sama lom.

Avilas opre ando blochältester o abend haj e morgenesko appelesko chasura ko-

di vorba: „zwei im ravier”, haj kade maj dur; jek nyevi vorba naj khanchi, avri peripe: „abgang”. Khanchi naj dostaj. Inke khere ginadom, hody vramasa, haj zorasa vi orobosko trajo zhanel o manush te kamel haj kado vi kadej, phenas khere ande robija, andekh patyivali robija, te phenav. Feri andekh tabori pe kadi naj kasavi. Shaj phenav – mande – na o sidyaripe: chi den kattyi vrama, shukares.

E nashipes trin droma zhanav – ke dikhlom, ashundom haj vi hatyardom – andekh tabori. Me e anglunesa haj, mukav, e majchorresa trajilom – de si e manushes, sar vi sityilom – jek kasavo variso so chi zhanen te len lestar. Chaches: amare gindura inke vi ando robipe slobodo asshele.

Zhanglom te kerav kodi, hody mura vas lapatosa kerdas butyi – me chi somas kothe. Chi mure gindura, kade hatyardom. Kasave khinyipesa shaj avilomasas akarkaj, ande Calcutta, ande Florida ande luma pe maj shukar thana. Kado nas chacho, nashtig patyajlom – kade te phenav – feri khere rakhlom man. Chachunes chi vorba pa leste chi somas tromano, sar kerdylomas ande Calcutta, kathe rakhlom variso, jekh butyi s ovi chachardas o khinyipe. Sigo zhanglom: chi trajilom mishto na mishto kerdam khere mure dyesa, but butya bunusardom. Kade – trubusardas te seroj – sas xabena, mashkar kodol alosardom, ande lende haj rigate shutom, ke chi kamlom, kadi ande kado minuto zuraless bunusardom. Kothe sas e bida mashkar muro dad haj muri dej, anda mande.

Kana khere zhav, gindisardom, kadale vorbenca, inke chi tordyilom tele, kas khanchi kaver feri kodo pushipe. Te maj kanak here zhav, pacha trubuj tavel. Sas

khore butya, anda kodol somas xolyarnyiko, haj vi darajlom hody te pushen ma so sityilom khanchi, kathar muro dad kana phenav leske: akanak palakodi opre opre andom kadal dara, feri anda kode te assav pe kodol. De muro maj lasho dyes kade gindisardom khere som, kathar e detehara zhi kaj e ryti.

Andekh bari zor trubusardas te gindij jek dyes – de me feri jek nasul dyes gindisardom, kana detehara trubuj te ushtyav opre, chorre xamaskosa so na mishto kerdom, de kathe tabori sogodi kerdom mishto. Ashundom aba haj shaj phenav amare gindura, naj phanglej. Kodi sase bida mure gindura zuraless dur inderde man. Atunchi sas ande amaro tabori, pe deteharako appeli nas kattyi zhen – sar pasha amende ando block VI. Sakon mishto zhanel, so shaj pecisajlas, o ushtyipe andekh tabori kodole manushen chi ushtyavel opre, kas aba chi opre chi zhanel, kadal aba meg si. De kado e nashipesko kaver butyi, kas na xutyildasas – jokhar, feri jokhar – e dar, kon zhanglasas sagda cape no te asshele, detehara, kana opre, na: pale ushtyas pek nyevo dyes, e glasoski cerha, e vechi nura kon aba uraven pe – me inke na, de vi kerav, te o Citrom Bandi chi kerel mange ande kadi gata.

E kafeva chi trubuj, po appeli aba kothe avasa – kadi gindil o manush, kadi gindisardom vi me. Chi ashuvass, pe amaro than – ke nashtig avas shavora – opre ushtyas, patyivasa, sar e majbut, pala kodi... Pinzharas jek than, vi shel shavas pe les jekhesa jakhenca vorta. Aba aratyi, aba dulmut avri dikhlam, sama lam, ande ame gindisardom. Akanak ande amari godyi avel. Zhas telal kaj e majpalune boxura. Vady rodas jekhiv. Kathe palakodi mishto saravas amen andre

sulumasa, dirzenca. Feri kodo gindosa, po appelo aba vame kothe avasa – phenav, sas vrama, kana kadi mishto, zuraless mishto hatyardom. E tromane vi kodi gindin, jek manush shaj perel: na mishto ginaven pe – ke sakon manusha si; jek hianyzij – adyes, feri adyes detehara –, chi len sama, pe ratyate – kerass maj tavass meg; e maj tromane: pe kodo lasho than, te na zhanen te roden le.

De kon zuraless tromanes chip e kadi chi gindin pe, ke kadal kodi gindin – haj vi me kadi gindij – jek chasura lasho sovi pe sogodi bida kerel.

De kattyi chi den lenge, ke detehara sogodi sigo zhal, aba vi sigo keren o grupo kon roden e manushen: anglal o lagerältester, ande kalende, akanak randas pe, cini mustacasa, lashi sung hatrydyol pa leste, paal les e nyamcicke xanralenca, pala lende blockältester enca haj stubendienstesa, rolyenca ando vas, haj bolden pe vorta ando block VI! Kothe andre zurale glasura, pala duj minuto, ke rakhle so rodenas, lossan. Bashon, haj vi e jagera resen. So anda cerha penca ingren – aba mulikane butya, dichol kathar – shuden le kothe pashlyaven le kothe tele, pe soresko agor: kerdom te na dikhav kothe. Jek somno sama lom, opre pinzhardom, kon sas jokhar: o bibaxtalo manush.

Palakodi: – Arbeitskommandos antreten! – adyes e ketani maj nasula avla.

O nashipe kadi kerdas dikhlam, ande amaro tabori. Trinzhene si e nashade sa lettura, zhanen e nyamcicko shib, pinzharden o than, zhanen so keren – gelas o hiro xojallam pe lende ke anda lende, ratyi, karing dujtrin chasura, inke po appeli tordyilam, anda lengi bida.

– folytatjuk –

SAJTÓIRODA

EGYHÁZI, NEMZETISÉGI ÉS CIVIL TÁRSADALMI KAPCSOLATOKÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁRSÁG

A Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíj pályázati felhívása

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium (KIM) Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Helyettes Államtitkársága pályázatot hirdet a 2011/2012. tanévre szóló Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíj elnyerésére.

A nemzetiségi fiatalok felsőfokú továbbtanulásának elősegítésére hivatott ösztöndíjat **dr. Navracsics Tibor** közigazgatási és igazságügyi miniszter alapította 2011 márciusában. A tanulmányi ösztöndíjban kizárólag az anyanyelvű és kétnyelvű kisebbségi program szerint működő középfokú iskolák nemzetiségi diákjai részesülhetnek. A kiváló képességű diákok ösztöndíjprogramjában érintett 16 kisebbségi középiskola névjegyzékét a Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíjról szóló 11/2011. (III. 28.) KIM rendelet tartalmazza.

Az ösztöndíjpályázaton az a legalább jó tanulmányi eredménnyel rendelkező diák vehet részt, aki jelenleg a nemzetiségi középiskola utolsó 2 évfolyamát megelőző évfolyamon tanul. Az ösztöndíj odaítéléséhez az iskola ajánlása is szükséges, a pályázatot közösen kell előterjeszteniük. Az érintett iskolák legfeljebb 2 diákjuk támogatására tehet-

nek javaslatot. A 2011/2012-es tanévben nemzetiségi tanulmányi ösztöndíjban középiskolánként 1–1 tanuló részesülhet. Az ösztöndíj mértéke havi 60 ezer Ft. Az elnyert ösztöndíj a középiskola 2 utolsó tanévére szól.

A pályázati kérelmeknek 2011. május 15-éig kell beérkezniük a KIM Nemzetiségi Kapcsolatok Főosztálya levelezési címére (1357 Budapest Pf. 2.). A Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíj pályázaton való részvétel feltételeiről részletes leírást találnak az itt közzétett Pályázati felhívásban.

Budapest, 2011. április 14.

Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium

1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 2-4.

tel.: +36 (1) 795 16 76

mail: sajto@kim.gov.hu

 2011.hu

Felhívás szakmai gyakorlatra

A **Színes Gyöngyök Egyesület** olyan **romológia** vagy **néprajz** szakos hallgatókat keres, akik szívesen végeznének a baranyai beások szokásaival kapcsolatos kutatásokat.

Amit kínálunk:

- módszertani segítség, konzultációs lehetőség
 - kutatásszervezésben nyújtott segítség
 - részvételi lehetőség az egyesület Roma hagyományok és hiedelmek című konferenciasorozatán előadóként az elkészült írások elhelyezése az egyesület honlapján
- igazolás szakmai gyakorlatról

Amit várunk:

- érdeklődés a beás hagyományok iránt, ezen belül is elsősorban a család, női és férfi szerepek, valamint a nevelés témája iránt
- alapvető kutatómódszertani ismeretek
- hallgatói jogviszony

További információ és jelentkezés: info@szinesgyongyok.hu

Rendészeti pályára irányító tábor cigány származású tanulók részére

A Belügyminisztérium pályára irányító táborát szervez azoknak a cigány származású fiataloknak, akik a rendvédelmi vagy rendészeti (tűzoltóság, katasztrófa-elhárítás, rendőrség, büntetés-végrehajtás) szerveknél szeretnének elhelyezkedni.

A tábor időtartama: 2011. július 18–22.

Helyszíne: Nagykovácsi, Adyligeti Rendészeti Szakközépiskola

A résztvevők áttekintést kapnak a rendvédelmi szervek munkájáról, a felvételi követelményekről. A tábor a résztvevők számára térítésmentes. A jelentkezés elfogadásáról értesítést küldünk, mellékelve a részletes programot.

Olyan fiatalok jelentkezését várjuk, akik:

- gimnázium vagy szakközépiskola nappali tagozatán 2011 szeptemberében kezdik meg a 11. vagy a 12. tanulmányi évfolyamot, vagy

- érettségivel rendelkeznek, de még nem töltötték be a 20. életévüket

Beküldendő:

1. önéletrajz
2. a 11. vagy 12. évfolyam év végi lezárt bizonyítvány másolata (az idén érettségiző esetén) vagy
3. az érettségi bizonyítvány másolata, ha már érettségizett
4. támogató nyilatkozat a helyi kisebbségi önkormányzattól vagy cigány civil szervezettől, ennek hiányában a település jegyzőjétől.

Jelentkezési határidő: 2011. június 27.

Cím:

Belügyminisztérium Civilkapcsolati Osztály,
1903 Budapest, Pf. 314

További információ kérhető:

Rostás Krisztina, romaügyi referenstől
Tel.: 06-1/441-11-57

ORSZÁGOS ROMA ÖNKORMÁNYZAT

ELNÖK: FARKAS FLÓRIÁN

Cím: 1074 Budapest, Dohány u. 76.

Telefon: 06-1-322-8903

Fax: 06-1-322-8501

E-mail: titkarsag@oronk.hu

KÖZIGAZGATÁSI ÉS IGAZSÁGÜGYI MINISZTERIUM

Székhely: 1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 2-4.

1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 11.

Postai cím: 1357 Budapest, Pf.: 2.

Telefonszám (központ): 06-1-795-1000

Telefax: 06-1-795-0002

Ügyfélszolgálat e-mail: lakossag@kim.gov.hu

Ügyfélszolgálat telefonszám: 06-1-795-6411

TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁSÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁR: BALOG ZOLTÁN

Felelősségi terület:

Cigányügy, társadalmi felzárkózás

A társadalmi felzárkóztatás a cigányság, a hátrányos térségekben élők, illetve az alacsony iskolai végzettségük, valamint egészségügyi állapotuk miatt nehezen vagy egyáltalán nem foglalkoztatható társadalmi csoportok életkörülményeinek, társadalmi helyzetének javítására, valamint

társadalmi integrációjának elősegítésére irányuló kormányzati tevékenység.

Esélyegyenlőség

Az egyenlő bánásmód elve a diszkrimináció, vagyis – faji vagy etnikai származás, vallás vagy meggyőződés, foglalkoztatás, kor vagy szexuális beállítottság alapján – a hátrányos megkülönböztetés tilalmát jelenti. Az esélyegyenlőségi politika a diszkrimináció tilalmán túl már konkrét, annak megvalósulását célzó lépések megtételének szükségességét is magában hordozza.

EGYHÁZI, NEMZETISÉGI ÉS CIVIL TÁRSADALMI KAPCSOLATOKÉRT FELELŐS ÁLLAMTITKÁR: SZÁSZFALVI LÁSZLÓ

Felelősségi terület:

Egyházpolitika

Meghatározza az állam és a különböző egyházak viszony- és kapcsolatrendszerét.

Civil társadalmi kapcsolatok

A kormányzat részéről biztosítja a civil szervezetekkel való stratégiai együttműködést és partnerséget. Gondoskodik a civil szektort érintő ágazati és kormányzati elképzelések, valamint döntések összehangolásáról.

Kisebbségi önkormányzati kapcsolatok

A kormányzat részéről biztosítja a kisebbségi önkormányzatokkal a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségi közösségek politikai, érdekképviseleti, kulturális és más szervezeteivel való stratégiai együttműködést és partnerséget.

OLVASSUNK MAGUNKRÓL!

Kedves Olvasóink!

Ezúton is szeretnénk megköszönni érdeklődésüket lapunk iránt. Örömmel tapasztaljuk, hogy olvasó körünk folyamatosan bővül, s lapunkat egyre többen olvassák honlapunkon (www.ldromalap.hu) keresztül is.

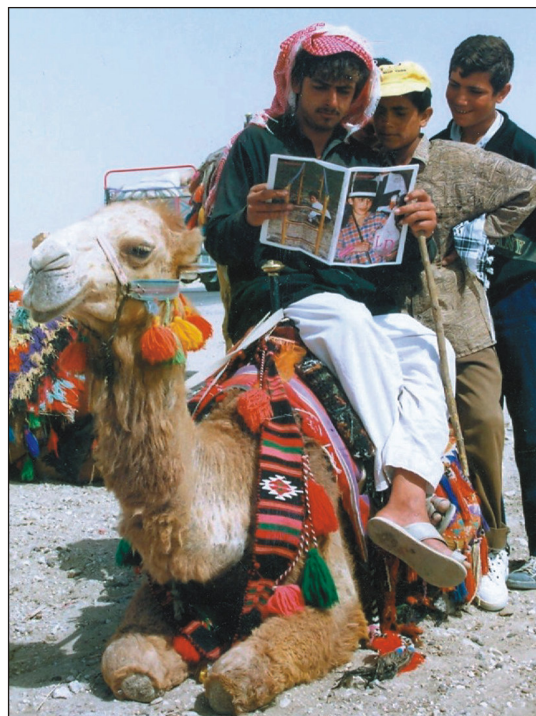
A nagy érdeklődésre való tekintettel új kezdeményezést indítunk **Olvassunk magunkról!** címmel.

- Szeretné megismertetni települése hagyományait másokkal is?
- Ismer szakmai és regionális összefogást, a szervezetek közötti együttműködés kialakítását szolgáló modellértékű programokat?
- Kulturális programon vett részt és jól érezte magát?
- Példaképként tekint valakire, aki életpályájával mások számára is minta lehet?

Fesztivál, falunap, képzési program, szakmai együttműködés?

Írjon róla, hogy mások is megtudják!

Várjuk olvasóink írásait a településükön, a megyéjükben, a régióban történő eseményekről!

Leveleiket, fényképeiket várjuk szerkesztőségünk címére:
5000 Szolnok, Aranka u. 3.

A Szerkesztőség

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot
..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj
egy évre: 3600,- Ft,
fél évre: 1800,- Ft,
negyedévre: 900,- Ft

*A megrendelőlapot és az előfizetési díjat
a szerkesztőség címére kérjük eljuttatni:*

5000 Szolnok, Aranka u. 3.

Telefon:
(06) 56/420-110

*Előfizethető rózsaszínű
postai utalványon.*

LAKATOS KLÁRA ALKOTÁSA